

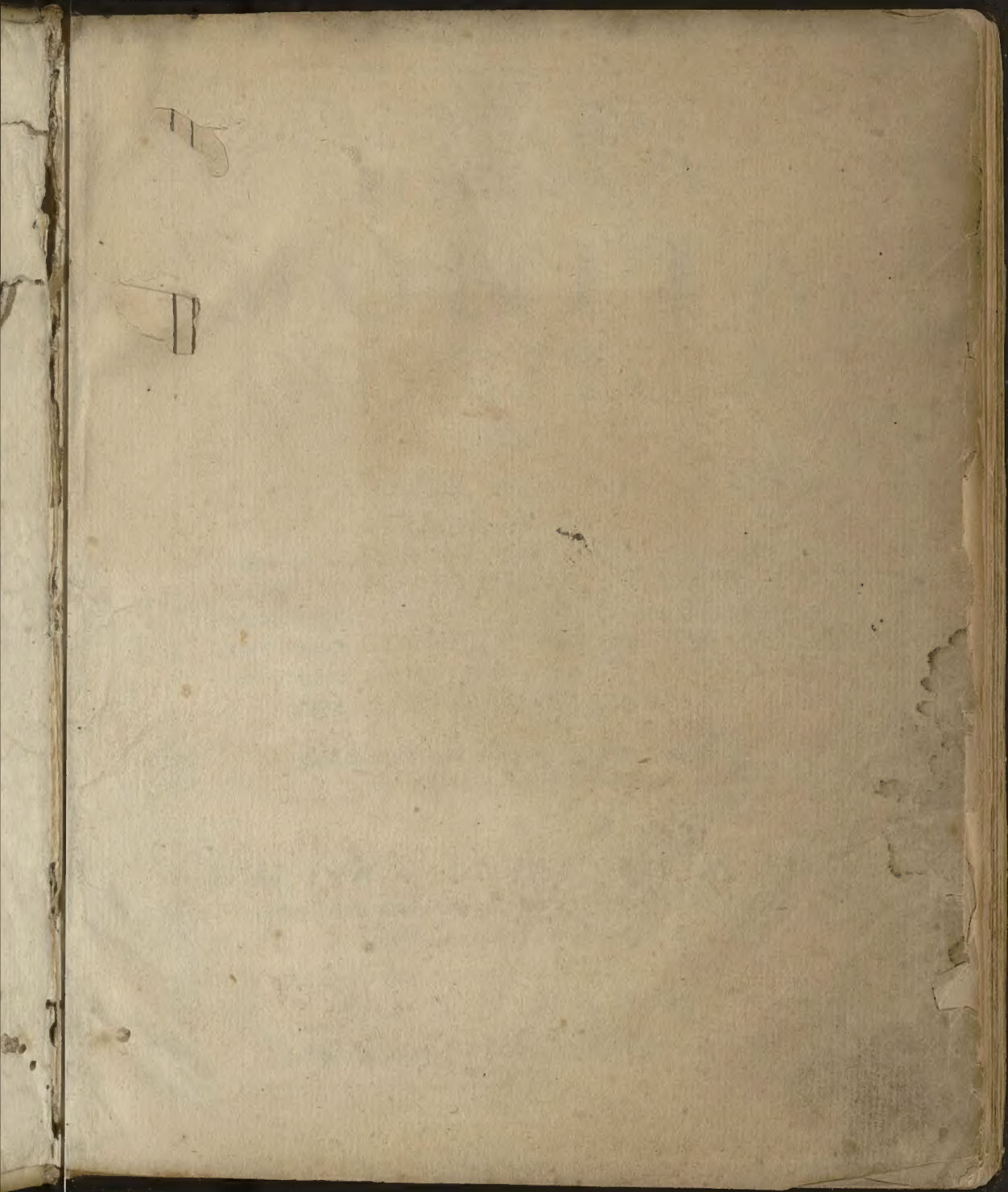

735

VII. 4. 25. 49. a. b.

3100. Trauer

18178.I.

36:) † 656

DE ORTV VITA ET MORTE
MATTHIÆ DE BVZE-
NIN PSTROKONSKI, PRIMVM
PRÆMISLIENSIS.

Deinde

REGNI SVPREMI
CANCELLARIJ ET E-
PISCOPI VLADI-
SLAVIENSIS.

VARSAVIÆ,
In Officina Joannis Rossowski S. R. M. Typo-
graphi. Anno Domini, 1630.

THE
MORTALITY OF THE
MORTALITY OF THE
MORTALITY OF THE
MORTALITY OF THE

THE
MORTALITY OF THE
MORTALITY OF THE
MORTALITY OF THE
MORTALITY OF THE

THE
MORTALITY OF THE
MORTALITY OF THE
MORTALITY OF THE
MORTALITY OF THE

STANISLAUS LV-

BIENSKI ABBAS TINECENSIS RE-
GIE MAIESTATIS SECRETARIUS.

IACOBO ZADZIK,

Secretario Regni Maiori Salutem & Feli-
citatem.

NON est opus, Vir Amplissime, multis ut ver-
bis tibi explicem, quantum ego Matthiae Pstro-
conio Episcopo Vladislaviensi debeam. Et si enim
tua aetas non attigit ea tempora, quibus ego pene
puer ab illo & scholis euocatus, sub disciplina eius adoleui; sed
vel ex illo ipso, nihil enim unquam ille te celavit, vel ex me,
cum olim in eodem contubernio versaremur, discere potuisti,
me fratresque meos creuisse favore ipsius. Agnosco ego id li-
benter, & quo ad vitam semper praeferam, me illi secun-
dum Deum omnia debere. Ingratus essem si aliter sentirem,
ille enim me accitum ad se, admouit statim grauioribus curis,
exercendae industriae praeiuit materiam, us qui tum summa
rei praeerant, & quod caput est, SERENISS. REGI NOSTRO
monstrauit, & commendauit, effecitque ut eo etiam vita functo
alii de me non male sentirent. Totum istud fluxit ex fonte be-
neuolentiae ipsius. Vixi ego apud eum viginti prope annis di-
ctorum factorumque eius conscius, in quibus cum summum vir-
tutis & pietatis studium enitere animaduverterem, non in

A 3

Pstro-

Pstroconium modo ingratus essem, sed in publica etiam peccatorem commoda, si ea reticerem quæ breui hoc scripto comprehensa ad te mitto. Agnosces imaginem notæ tibi virtutis, agnosces exemplar religiosi Sacerdotis, boni Episcopi, prudentis Senatoris, si modo nos ea ita ut erant delineare potuimus, voluimus quidem, ac ut hæc narratio luculentior esset, quædam etiam interseruimus, quæ ad pernoscendas res superioribus annis actas pertinebant, in quibus describendis nonnihil nos opera ponere non te latet. Cui enim nos & nostra libentius communicemus quam ei, quem licet virtutis comes felicitas supra nos extulit, & maioribus auxit honoribus, quasi tamen vnus ex nobis esses, submittis fasces dignitatis tuæ, quotiescunque te adire volumus humanissime excipis, complexu foues. Creuisti & tu, nec enim diffiteris, ex fonte disciplinæ Pstroconianæ, admiratus es virtutem viuentis, leges ut opinor non il libenter quæ nos de illo iam vita functo scripsimus. Vera autem nos scripsisse tu testis es luculentissimus, tu idem & nos & Pstroconium tueris contra inuidiæ morsus, quanquam hæc necquiquam mortuum arroserit, in quem nihil iam iuris habet. Virtus eius viuit & florescet seclis innumerabilibus. Precor Deum, ut amplitudinem tuam maioribus augeat incrementis, teque Ecclesiæ Dei Reipublicæ & nobis amicis tuis diu seruet incolumem. In Coenobio Tinecensi Calendis Iunii. Anno Domini, MDC. XXII.

DE ORTV VITA ET MORTE 5
MATTHIÆ DE BVZE-
NIN PSTROKONSKI EPISCOPI
 CVIAVIENSIS ET POMERANIÆ.

QVI primus in Polonia familiam, quæ
 Rosam gentilicij decoris insigne gerit,
 propagauerit, Poraius Diui Adalberti
 Bohemi, à quo septentrionales istæ re-
 giones fidei Christianæ rudimentis imbutæ sunt,
 frater fuisse perhibetur, cum enim Sanctissimus ille
 Antistes illustri in Bohemia familia ortus, & ob vir-
 tutes pietatemque Pragensis Ecclesiæ Episcopali di-
 gnitate ornatus, gentis eius maximis iniurijs, quæ
 eò grauiores erant, quò magis actiones populi pie-
 tatis Christianæ minimè capaxis, legi Diuinæ & Sa-
 crosanctis Ecclesiæ institutis aduersabantur, per-
 motus, ingratam patriam & Episcopalem sedem re-
 linquens ad exteras regiones proferendæ & augen-
 dæ Diuinæ gloriæ causa se contulisset; vlturi hanc
 contumeliam Bohemi, odio non magis in virum
 sanctum, quàm in religionem ipsam concepto, tres
 fratres eius interemerunt, totum cum stirpe deletu-
 ri genus, ni quartus Poraius nomine, præsentis
 mortis periculum euitans in Poloniam effugisset. Is
 siue Principum Poloniæ apud quos Diui Adalberti
 & nomen dum viueret, & memoria, posteaquam
 fuso pro Christo sanguine, ad caelestem patriam mi-
 grasset

148.
 Gentilitij
 Rosarū in
 Polonia
 stemmatis
 origo.
 Poraius S.
 Adalberti
 frater gen-
 tis prin-
 cepts.

149.
Rosarum
gentis per
diuersas fa-
milias pro-
pagatio.

Ab eadem
firpe pro-
fecta Buzeniorum
domus vetu-
stissima.

150.
Rosarum
gentis viri
illustres.

Ioannes
Grusczini-
us Archie-
piscopus
Gnesnensis

Creslaus
Curosuans-
cius Episc.
Vladislau.

Andreas de
Boriszeui-
ce Archie-
pisc. Gne-
snensis,

grasset, clara & accepta erat, indulgentiâ, siue quod magis existimandum est, Dei singulari gratia incrementis eius fauente, non multo tempore in tantum creuit, vt posterius ipsius & opibus, & dignitate, ceteris, quæ vnquam in Polonia claræ & illustres fuerant, familijs pares essent: sed cum ex hac stirpe nati surculi in diuersis Regni partibus nouas deinde sub alijs nominibus familias produxissent, gentilitiaque Rosarum signa diuersis ex causis immutassent, Buzeniorum domus à primo originis initio in Siradiensi Territorio sedem fixit, vbi Buzeninum oppidum ab eiusdem nominis non ignobili in Bohemia loco mutuato vocabulo à Poraiio conditum, à quo Buzeniorum etiam familia appellationem sortita est, antiqua gentis primordia ostendit; cuius Boleslao qui rebus fortiter in bello gestis Audacis nomē sibi peperit regnante, annales nostros euoluēti non ignota est memoria. Posteriori verò tempore ferax virtutum & magnorum virorum illa propago ita adoleuit, vt & in toga & in bello singulari laudis & gloriæ, incremento enituerit; proximo quidem superiori seculo Ioannes Grusczinius Archiepiscopus Gnesnensis, & Creslaus Curosuanscius Episcopus Vladislauensis, vterque Rosarum domo orti, & Buzeniorum cognati, vetusti nominis splendorem recentibus auxere titulis; Grusczinius eò felicius, quod Andream cognomento Rozam de Boriszeuice (vicus is ditionis Buzeniorum nostra memoria fuit) successorem, in Archiepiscopatu Gnesnē-

Gnesnensi sua promotione potissimum ad eum dignitatis gradum euectum reliquerit. Curosuanscius verò Ioannem Lascum gente Corabitam Roseæ familiæ consanguineum virum omni memoria dignum ad simile fastigium protulerit, qui à Creslao quidem educatus, atq; publicis Regni Magistratibus gerendis admotus, ab Andrea verò Roza Archiepiscopo adoptatus, virique & Creslao & Andrea fixis eorum memoriæ post mortem monumentis gratiam retulit. Creslao quidem in Ecclesia Vladislauien. his in marmore, ex quibus grati animi significationem cuius facile elicere potest sculptis verbis: Creslao de Curosuanki Episcopo Vladislauien. Ioannes de Lasko Archiepiscopus Gnesnensis cliens Patrono. Andrea verò in Gnesn. Ecclesia monumentum erexit, his inter alia additis. Adoptionis memor totam deniq; Buzeniorum cōplexus suo patrocínio familiam, à qua proximè tantis auctus erat beneficijs. Spithconem quidem de Buzenin magnum proximè defuncti Matthiæ Episcopi, cuius memoriam prodimus, patrum Sacerdotio & Canonicatu Gnesn. insigniuit, cæteros verò suo fauore ad ampliores fortunas prouexit, è quibus Hieronymus de Buzenin Supremus Regni Thesaurarius vir, vt Velleij vtar verbis, in tantum laudandus in quantum virtus intelligi potest, Sigismundi Augusti Regis gratia mulum floruit, frater verò ipsius Petrus Iudex Siradiensis Terræ, quamvis infra Senatoriam dignitatem constitisset, nec n. mino-

Ioan. Lascus Korabita in eandem familiam adoptatus.

In suos adoptatores quam gratus.

151.

Spithco de Buzenin Can. Gnesn. Matthiæ Psrokonsij patrum.

Hieronymus de Buzenin supremus Regni Thesaurarius.

Petrus de
Buzenin
Terræ Si-
radien. lu-
dex.

Ioan. de
Buzenin
Capit. O-
strzeszoui-
ensis.

Hieronimus de Bu-
zenin Ca-
stell. Sira-
dien.

152.

In Buzeni-
orum Gen-
tem quis
prior Pstro-
koniorum
appellatio-
nē intulit

Ioannis de
Buzenin
Pstrokon-
ski pro pa-
tria resfor-
titer gesta.

Elus mors
gloriosa &

minore tamen virtutis, & probitatis opinione apud omnes fuit, vterque quidem infelici quodam æui il-
lius fato relicta Ecclesia Catholica ad Lutheri do-
gma delinuerat, quo fortasse factum est vt Thesau-
rarij mascula soboles in filiis eius extincta sit, Petri
verò cū is filios duos reliquisset, alter quidem eo-
rum Ioannes Capitaneus Ostrzeszouienſis magnæ
expectationis iuuenis, & REGI Stephano acceptissi-
mus, in ipſo orientis fortunæ cursu immatura morte
interceptus, magno cū omnium, tum Regis ipsi-
us dolore, cælebs ad huc in viuis eſſe deſijt. Hiero-
nymus proximè Siradienſis Caſtellanus doctrina,
pietate, Catholicæ religionis profeſſione, commen-
datus, animo liberali & excelſo, dignus maioribus
ſuis, qui relictis quatuor filiis, qui etiam nunc ſu-
perſtites ſunt, ne nomen Buzeniorum interiret ef-
fecit. Sed nos his prætermiſſis ad noſtra veniamus.
Ioannes de Buzenin, qui primus quod in diuiſione,
paternæ hæreditatis villâ Pſtrokonie trium fluui-
orum, Vartæ nimirum Grabicæ, & Vidauæ concur-
ſu nobilis, cum adiacentibus prædijs ei ceſſiſſet,
Pſtroconius appellatus eſt, ſuſceptis duobus filiis,
bello, quod Caſimirus Iagelloniades cōiunctis cum
Vladislao filio Bohemorum Rege, ad Vratiſlauiam
copijs, contra Matthiam Regem Hungariæ, non
multum proſperis auſpicijs geſſit, dum acrius quàm
cautiùs murum ſubit, occiſus, quam naturæ debebat
REGI & Patriæ glorioſè virā impendit, vxore vidua
& impuberibus liberis relictis, è quibus Zbigneus
ſacris

sacris initiatus vt supra memorauimus Canonicus Gnesen. fuit, alter Matthias, cum ad maturiorem ætatem peruenisset, meritis aliquot annorum stipendijs Margaritam Tarnouiam cum dotalibus prædijs in Cuiauen. Terra, vxorem duxit (cuius altera soror Sieracouio, ex qua Ioannes Palatinus Lancicien. sui temporis Senatorij Ordinis Princeps, qui omnia sua incrementa sibi debuit, natus est, nupta fuit) fæminam matronali pudicitia, & singulari quodã pietatis studio præstantem, quæ marito tres filios Zbigneum, Ioannem, & Iacobum, aliquot item filias, è quibus vna Agnes auia mea materna fuit, enixa, mox vidua reliquum ætatis tempus religiosissimè transegit, è filijs Ioannes Castellanus Conantensis in Cuiavia singulari prudentiæ & integritatis laude floruit. Iacobus iuris patrij intelligentissimus maturitate quadam iudicij ita excelluit, vt eo nomine à cunctis magni æstimaretur, multique è proceribus illius potissimum consilijs niterentur. Zbigneus natu maior, animi & corporis dotibus insignis, cum primis annis militiæ deditus, & in patria & apud exterarum nationes, in Hungaricis expeditionibus multis emeritis stipendijs, non exiguam bellicæ laudis gloriam sibi parasset, demùm ducta vxore Barbara de Gatewniki, Ioannis Lubranstij Episcopi Posnantiensis, notæ sanctitatis Antistitis, ex sorore nepte, omnibus ijs quæ castam, piam pudicamq; decent mulierem dotibus ornata, duos filios sustulit Matthiam & Ioannem, quorum

posteritas,
 Matthias &
 Zbigneus.

Matthiæ ex
 Margarita
 Tarnouia
 suscepti fi-
 lij.

Ioannes
 Castellanus
 Conantensis.

Iacobus

153.
 & Zbigneus
 cū Barbara
 de Gatewniki
 Matthiæ
 Pstrokowski
 Episcopi
 Vladislauien.
 progenitores.

Ioan. Matthiæ
 frater
 Castellanus
 Vielunens.

154
Matthiæ
prodigiosa
infantia.

Semestris
infans penè
suffocatus
matris vo-
to vitæ re-
stituitur.

Triennis
in fluuio
submersus
miraculose
in ripam in-
columis
extrahitur.

iste ingenio non minus, quam frater excellens, atq;
literis non mediocriter imbutus, & sustinendis qui-
buscunq; Magistratibus par, è duabus vxoribus su-
sceptis liberis ad Castellanatum Vielunen. promo-
tus, minor septem annis natu maiori fratri biennio
præmortuus est. Matthiæ pueri adhuc & infantis
futuram magnitudinem non dubijs præfagijs Deus
significare voluit, quorum illud memoria dignum,
cum vix dum semestris in lecto positus, iniectis per
famulam à recenti lotionem madidis adhuc lineis ve-
stibus oppressus esset, ac re ferò animaduersa, iam
ferè exanimis spumas ore voluens inde extrahere-
tur, omnibus actum esse de illo credentibus, sola
mater illius fœmina pijsissima, magno inconcussæ fi-
dei ardore prostrata in terram ad vota precesque cõ-
fugit, & si puerulo Deus vitam, quam ægrè iam tra-
hebat restituere dignaretur, se cum sacro Altari ad-
dicturam, & diuino seruitio mancipaturam sanctè
promittit. Vix dicta finierat, cum illi renunciatur
puerum planè ac si nihil aduersi ei accidisset ad se re-
disse. Non minus id quod referam admirationem
mouet. Puer idem trium quatuorue annorum cum
æqualibus suis colludens, impulsu vnus seu fortui-
to lapsu, in profluentem Vartæ rapidi & verticosi
fluminis aquam decidit, focijsq; puerili metu, ne res-
proderetur diffugientibus omni destitutus humano
auxilio, mira quadam Dei cura seruatur, fortè for-
tuna hauriendæ aquæ causa quidam è famulis eò ve-
niens, puerulum ita immersum, vt aqua penè vnus
cubiti

cubiti altitudine supremo capitis illius vertici superfunderetur, erecto tamen totius corpusculi trunco quietè & miraculose sedentem conspicatur, haud dubiè suffocatum credens inde extrahit, sed continuo vegetum, ac omnis noxe expertem repertum domum reducit incolumem. Ne primis ætatis annis prauæ conuersationis consortio tener pueruli animus inficeretur, mater sollicita & diligenti cura illius minimas actiones explorare solita cauit, illud identidem frequenti sermone auribus eius occinens: Matthia, tu Deo & Altari eius desponsus es, quomobrem ita te geras, vt cum ad maturiorem ætatem peruenieris dignus ea statione cui te deuoui esse possis. His ille cohortationibus excitatus talem se semper præstitit, vt in illa ætate, cui omnium cōcessione leues & ioculares lusus permittuntur, Matthias senili quadam prudentia & morum grauitate, non modò cōtaneis, sed natu quoque maioribus ad omnes honestas actiones, ac præcipuè pietatis studia exemplo & incitamento esset, cunctosque in sui admirationem accenderet. Cognita hac eius indole Hieronymus Buzenski Supremus Regni Thesaurarius, vltro à patre illius poposcit suis impensis & cura in spem amplioris fortunæ educandū eum sibi traderet. Honorifica ea & percommoda videri poterat inuitatio, nam Buzinio multum opibus & Regia gratia pollenti faciliè erat proferre iuuenem, & ad altiores dignitatis gradus maturè euehere, cum is non modò cognati sanguinis liberos,

B 2

sed ali-

155.

Eius pueritiam Mater pijs admonitionibus informat & sponsionem voti qua Deo obligatus erat inculcat.

Matthiæ in pueritia senilis morū maturitas.

156.

Matthiam filium Buzenio Thesaurario ad educandū deposcenti, tanquam hæc deprauiato, mater pia tradere renuit.

157.
A Scholis
trivialis
Cracoviam
studiorum
causa mit-
titur.

sed alienos etiam in quibus aliquid ingenuum & liberale animaduertisset, sua beneficentia & liberalitate prosequi, & quod aiunt tollere humo solitus esset; ac pater quidem facile fortasse voluntati Bazenij paruisset, verum mater verita, ne si puer homini malè de religione Catholica sentienti, ad eius arbitrium educandus traderetur, peruersarum doctrinarum magistros nactus, religionis Catholice iacturam faceret, obstitit omninò, seque etsi tenuiori forte impensa, proprijs facultatibus alimenta literis operam nauaturo filio suppeditaturam recepit. lam in Vidauien. & Siradien. ludis literarijs tantum profecerat, vt ad capeffenda Eloquentiæ & Philosophiæ studia idoneus haberetur, quare Decimum sextum agens ætatis annum Cracoviam mittitur. Florebat eò tempore Academia excellentibus & in omni facultate eruditis viris, hos Matthias nactus, ac inter alios Stanislaum Socolouium (cuius nomen doctissimi edicti libri satis celebre, & nullo vnquam tempore intermoriturum reddiderunt, quem postea Regis Stephani Theologũ, ac Cracouiensis Canonicum vidimus) quò ille amico & magistro vsus, non humaniora modò studia, ac Græcas literas percepit, verum etiam Diuinæ humanæq; sapientiæ reconditos fontes ita auidè hausit, vt quinque circiter in eò studio exactis annis cum discendi promptitudine, ac solertis ingenij acumine & viuacitate cunctis anteiret, non eruditus modò, sed cumulatè doctus euaderet. Non præ-

termittit-

termittam hoc loco id quod ab ignavis rerum temere in suspicionem vocatur, ac si ille eò tempore quo Cracouiæ morabatur, habitum fratrum, quos D. ui Francisci institutum secutos de obseruantia appellant, suscepisset, diluere; etsi enim religionis desiderium nemini in probrum cedere debeat, laudemque magis quam vituperium mereatur, tamen leuitatis cuiusdam & inconstantiae nota, quæ in amplectendo & continuo deserendo hoc vel illo vitæ statu potissimum conspicitur, à Pstroconio nobis remouenda est. Eius igitur fabulæ hoc erat initium. Adolescentulo adhuc vix dum decimumquartum annum ætatis egresso, patruus Ioannes Pstrokowski Castellanus Conarien. Præposituram Iuniuladislauensem à Sigismundo Augusto Rege impetrauerat, rationibus illius accisis eo modo consulturus, eius Sacerdotij onere, cui cura quoque animarum annexa erat, se conscientiamque suam grauari sentiens Pstroconius, ut primum Cracouiam venit, communicato cum pijs & religiosis viris consilio, patruo & parentibus significat se tam tenera ætate munus hoc obire non posse, ac proinde se eo Sacerdotio abdicare velle, cum verò illi ne id faceret vetarent, vel si fecisset, se impensas quibus cæptum studiorum cursum prosequeretur, deinceps non suppeditaturos minarentur. ille generosa quadam animi magnitudine cuncta salutaria & postponenda existimans iuri eius Præposituræ inconsultis parentibus renunciat, & cum non ignoraret suos d

158.

Inou. adie-
si Præposi-
turæ renū-
tiat; inde
nata de S.
Francisci
suscepto
habitu fa-
bula.

ægrè laturos, vicissim ipse sibi rationibusque suis aliter se prospecturum ostendit, inde nata ea suspicio, ut cum frequentes cum Monachis Bernardinis, è quibus vnum singulari quadam veneratione colebat, sermones misceret, de suscipiendo illorum instituto consilia agitare existimaretur, id postquam parentibus renunciatum esset, continuo moliori responso recreatum, benè de sua erga se indulgentia, & liberalitatè sperare iubent, se curaturos deinceps ne quid illi deesset, sic omnis illa sollicitudo præpostero & præcoci, benè fortasse sed non secundum eorum qui cælestia curant sensum cupientis patrui studio iuueni iniecta, eximia illius constantiâ superata est. Sed ut ad incæptam narrationis seriem redeamus; cùm Henricus Valesius summo totius Poloniæ concursu Regio Diademate Cracouiæ insigniretur, venerat eò etiam Ioannes Sieracovius Palatinus Lanciciensis, is Pstroconium ad se vocatum & benigne acceptum, posteaquam ingenij & industriæ ipsius exploratis viribus eum tantum in studijs profecisse animaduertisset, ut à scholastico pulvere cum amoueri, & rebus agendis adhiberi maturum iam existimaret, cum eò tempore Rege peregrini sermonis rebus præsidente, non aliter nisi Latine vel in Senatu sententia dici, vel in priuatis colloquijs cum Rege agi posset, ille in omnibus Pstroconij vsus operâ iuueni elegantiam scriptiōis florenti ostentandæ industriæ & parandæ gloriæ campum patefecit. Carnicovius sanè Episcopus Curaviensis,

vira-

159.

E scholia
euocatus,
Ioanni Sieracovio
Palatino Lā.
ciciensi suū
probat in
latino ser-
mone pro-
gressum.

Eiusdem
stijli lau-

viracris & perspicacis iudicii, cum in vnam & alteram Pstroconij lucubrationem incidisset percontatus cuius ingenij fetus ille esset, ac Sieracovius iuuenis cuiusdam recenter è schola à se producti operâ se hac in re vti respondisset, nequaquam iuvenilem sed longo ac diuturno vsu paratum cum stylum sibi videri confirmavit. Delectatus ea sui Pstroconij laude Sieracovius domum regrediens cum secum abducit, ea tempestate Sieracovius in ea apud omnes fuit opinione, vt nemo illo antiquitatis peritior, nemo legum & institutorum patriæ scientior, & qui in explicandis arduis & difficillimis consilijs singulari quadam facilitate magis polleret haberetur, eam famam de se temporibus adhuc Sigismundi Primi cum iuuenis admodum in Reipub. negocijs versaretur, ac mox Regni esset Referendarius concitauerat, diuturnoque rerum vsu summam auctoritatem sibi comparauerat, adeò vt homo mediocri & equestri tantum loco natus, ob insignes animi & ingenij dotes ac hæroicas virtutes ad summum dignitatis gradum euectus fuerit, ac inter eos qui Principem in Senatu locum tenebant non postremus censeretur. Nactus is Pstroconij consanguinei sui sors & docile ingenium, quidquid ad pernoscendum Reipub. statum pertineret, quæ legum & institutorum patriæ origo, quæ ratio gubernandæ & administrandæ Reipub. qui Regiæ potestatis vel Senatoriæ functionis modus, quæ partes Equestris Ordinis essent, qui expediendorum consiliorum ordo, talia discen-

dator Carn-
kouius. Epi-
scopus Vla-
dianien-
sis.

160.

Sierakouius
us Palati-
nus Lanci-
en. Sena-
tor cõsum-
matissimus
formator
Pstrokonij.

discendi auido iuueni frequenti sermone ingerens, ac identidem acta prioris æui & monumenta maiorum, ac præcipue temporis sui res gestas legendas proponens, maiori earum rerum cognoscendarum, quæ aliquando tibi & patriæ vsui essent studio accendit. Nec ille deerat sedulus à narrantis penderè ore, de rebus dubijs percontari, & quæ ipse in scholis didicerat, & ex Aristotelis doctrina hauserat, ad vsum eorum, quæ à viro in rebus experto dicebantur accommodare, denique nullum tempus occasionemue quâ non aliquid disceret prætermittere. Sic maturesciente iudicio etsi dignum existimaret, Sieracouius, qui rebus agendis admoueretur, tamē non ignarus admodum necessariam esse ijs, qui in Repub. versantur Germanicæ linguæ notitiam, vnà cum nepotibus suis Ioanne & Martino (quorum alter Brestensis, Inoulodensis alter Castellanus auiti decoris splendorem Senatoria dignitate nunc præclarè tuentur) in Germaniam ablegat, id quidem parum consulto, quòd Vratislaviæ primùm, mox Golbergæ, locis Hæretica labe infectis eos manere voluisset, verùm id fortasse idcirco ab eo factum, quòd cum satis perspectum haberet Pstrokonij maturi iudicij robur, vt eo præsentē nullum ab eiusmodi peste nepotibus suis imminere periculum existimauerit; possem hic commemorare, quæ pudicitia & castitatis pericula adierit, tùm iuuenis forma & ætate florens, & quàm procaciter humani generis hoste insidias struente à fæminis appetitus fuerit, ille qui-

161.

Pstrokonium cū nepotibus suis in Germaniam ablegat.

162.

Pudicitia & Castitatis cultor diligens Pstrokonius.

le quidem bis teruè diuinitus planè à turpi lapsu se
 seruatum esse, cùm pios & ad virtutem cohortato-
 rios nobiscum cōferret sermones referebat, in eoq;
 singulare & plane manifestum Dei adfuisse sibi au-
 xilium, profusis ob tanti beneficij memoriam la-
 chrimis memorabat. Non diu ei discendæ Germa-
 nicæ linguæ causâ morandum illic fuit, nam cùm
 excellenti memoriâ polleret, paulò plus vno ei rei
 impenso anno tantum profecit, vt expeditè sermo-
 ne illo vti posset, eumque in omni deinceps vita fa-
 miliarem haberet. Inde vbi redijt doctus iam antea
 multorum exemplis neminem qui patrij iuris saltem
 prima rudimenta non nosset, aliquid nominis sibi
 comparare posse, cumq; hæc iuris noticia non aliter,
 quam vsu comparari soleat, isq; potissimum in ijs
 locis, in quibus à Regijs præfectis ius dicitur vigeat,
 eo se hortante Sieracouio contulit, atque in Siradi-
 ensis Castri, vt vocant, Cancellaria vnum circiter
 annum istius rei causâ egit, tantaque sedulitate ei
 studio incubuit, vt nouitius mox veteranos, & di-
 uturna fori consuetudine exercitatos singularis iu-
 dicij acumine superaret, cunctis verò singulari mo-
 destiâ & pietatis studio exemplo esset, ita locus is
 qui ob inueteratam licentiam corruptela iuuentutis
 vulgò existimatur, Pstroconij incorruptos mores
 & castum pudicumq; vitæ genus adeò non interuer-
 tit, vt ille multorum testimonio eam laudem asse-
 cutus fuerit vicissim, vt eos quorum societate ne
 corrumperetur periculum erat, honestissimarum

163.

Hortatu
 Sieracouij
 Cancellariæ
 Castrensi
 Siradiæ in-
 cumbit.

Inter vitæ
 licentioz
 sodales in-
 corruptus,
 imò corru-
 ptorum cō-
 for.

C

actio-

164.
Pstrokonius
um Sierako-
uius Carn-
kouio, in-
ter dome-
sticos adle-
gandū cō-
mendat.

Repulsam
primò pas-
sus culpa
Sieracouij.

Postmodū
humānissi-
mè in do-
mesticum
atq; adeò
in filium
receptus.

actionum admiratione ad virtutis studium sui que
imitationem pertraheret, & multi ob eam causam,
ex ijs quibus tanti viri consortio frui contigerat,
non magis iuris periti, quam virtutis studiosi euase-
runt. Sic efformatum & ad maiora nitentem matu-
rum annis & iudicio pollentem vocat ad se Sieraco-
uius, & quem vitæ statum amplecti vellet sciscita-
tum, cum is dudum sibi destinatum respondisset sa-
cris Ordinibus initiari, probato eius consilio Stani-
slao Carncouio Episcopo Vladislauienti, ut sub e-
ius viri auspicijs vitæ Ecclesiasticæ primordia iniret,
tradendum cōmendandumq; proponit. Sed Carn-
couius quòd eo tempore nescio quid simultatis sibi
cum Sieracouio intercederet, primam pro Pstroco-
nio eius petitionem reiecit, mox eundem ad se ne-
gocij cuiusdam causā missum, ac strenuè illud obe-
untem, obiectasque quæstiones (agebatur de ma-
trimonio viri cuiusdam nobilis ritè, an perperam
illud contractum esset) prudenter dissoluentem:
Tunc es, inquit Carncouius, à Palatino Lanciciensi
mihi commendatus, eo annuente subinfert ille.
Quod in gratiam Palatini facere recusavi, id explo-
ratæ tuæ industriæ tribuo, teque libens volensque
in numerum meorum adscribo. Deinceps (verba
ipsa pono) ego tibi ero in patrem tu mihi in filium:
ea sponsione sibi obligatum ac sacris initiatum inti-
mis suis cogitationibus adhibet, ingenium excellēs
sed modestum, aliàs laude, non nunquam cohorta-
tione accendit, ostentandæ industriæ occasiones
submini-

subministrat, æmulatione deniq; alieni laboris modestiam ipsius excitat. Nemo Carncouio exercendæ iuventutis prudentior, vel tractandorum ingeniorum solertior unquam fuit, nemo qui plures educationis suæ alumnos in lucem productos, ac summis postea in Repub. magistratibus functos protulerit, cum in eius aula non industria modò ac arduorum quorumcunque negotiorum tractatio, verum singularis omnium vitutum æmulatio, & pietatis studium vigeret, ac complures non doctrina modò, sed generis etiam nobilitate præstantes sibi eum ducem & magistrum legerent, ac ille cuiuscunque ingenij indagator diligens, alterius operâ in obeundis legationibus uti, hunc scribendis literis præficere, illum euoluendis maiorum monumentis, alium præsentis ævi rebus gestis mandandis memoriæ adhibere, alterius industriam quantum in sacris ad populû faciendis sermonibus posset explorare, omnes denique intentos esse iubere, ac singulorum laboris pensa frequenter reposcere, nec quenquam otio torpescere pati, laudare promptos, segnes reprehendere. In ea virtutis palæstra, eum duos annos Pstroconius summa cum laude versatus esset, tantû sibi nomen apud Carncouium comparauit, ut è numero aliorum secernendum, & accuratiori studio prouehendum iudicaret, quare pecuniâ instructum Romam eum ire iubet, ut in vrbe Ecclesiasticæ disciplinæ & pietatis magistra Sacrorum Canonum studio tempus impenderet, haud segniter ille arripit.

165.

Carncouij
Episcopi
aula, iuuentutis Polonæ in omni genere virtutis ac disciplinæ exercendi palæstra.

166.

Ibi loci re-
dè institu-
tus Pstro-
conius no-
mini & im-
penlis Car-
couij Romæ
proficisci-
tur.

167

Mira Dei
circa Pstro-
conium vi-
ribus & pe-
cunia defi-
cientem
Romæ pro-
videntia.

Petri Wol-
ski Episco-
pi Plocen-
sis egregia
in Pstroco-
nium labo-
rantē mu-
nificencia.

occasionem eruditionis cumulandæ, & quanquam huic potissimum curæ intentus, ut Canoniarum Sanctionum notitiam sibi compararet, tamen alijs quoque doctoribus horas succursivas dabat, miratus præcipuè Muretum veteris Eloquentiæ splendorē, magno & non infelici conatu in vrbe restituentem. Hæc agentem Pstroconium nec valetudini parcentem morbus oppressit, quo cum non nisi loci mutatione leuari posset, Mediciq; vrbe excedendum suaderent, ac pecunia ad suscipiendum iter deesset, cum parentes eum Carnouij impensis sustentari existimarent. Carnouius verò ut sit absentis faciliè obliuisceretur, ut aliàs sic & eo tempore, singularem opem Diuinam rebus suis angustis sensit Pstroconius, nam cum Petrus Wolski Episcopus Plocensis Regis Stephani nomine publica apud Pontificem Gregorium XIII. legatione functus, ab Vrbe domum rediens in itinere intellexisset hac eum vrgeri necessitate, continuò mandauit suis in vrbe procuratoribus curarent diligenter ne quid Pstroconio deesset, & si res eius ita postularent com meatu instructum. Vrbe expedirent, qua liberalitate ille subleuatus, nondum satis confirmata valetudine, non ultra Romani aeris pestilentem auram ferre valens itineri se dedit; & inuitantem ad se omniaq; liberalissimè pollicentem Episcopum, breui consecutus humanissimè ab eo excipitur; iam eodem curru quo ipse vehabatur receptum, mensæq; suæ adhibitum continuò quanti virtutem doctrinamq; eius æstimaret ostendit.

stendit, nec Pstroconius quidquam sibi eo nomine arrogare, sed modestia cum omnibus, obsequio cū patrono certare, quo factum est vt cū pleriq; veteribus Episcopi familiaribus initio ferrent iniqui-
 ūs, eum sibi in contubernio anteferri, mox cognito eo inuidiam amore commutarint, iudiciumq; Episcopi in præferendo cæteris Pstroconio sponte laudarent. Iam Carnouius Regis Stephani promotione Archiepiscopus Gnesnensis renunciatus erat, quem Episcopus Plocensis tam longinqua peracta peregrinatione simul honoris & veteris amicitiae causa vt inuiseret Louicium ex itinere diuerterat, in cuius comitatu cū Archiepiscopus Pstroconium conspicatus esset, quærit quid ibi ageret? enimuero Episcopus, meus est, inquit, Pstroconius, quem à te neglectum ego ab vrbe mecum eduxi. Sed Archiepiscopo suum iridem eum esse asserente, ac prioris iuris prærogatiuam proferente certamen, amoris plenum inter eos intercessit, sed postremò cessit vt
 par erat Episcopus Archiepiscopo, Pstroconiumq; commendationis suæ accessione in præcipuo gratiæ loco apud Archiepiscopum reposuit; quanquam virtus eius satis per se commendabilis non multum alieni suffragij indigeret, cum nullum esset ita arduum & difficile negotium, cui ille summa cum laude sustinendo par non esset, omniaque sibi demandata munia ea dexteritate obiret, vt præclara illius animi & ingenij vis vno omnium consensu prædicaretur, ille in obeundis legationibus suam potissimū

168.

Inter Carnouium & Volscium de retinendo apud se Pstroconio certamen.

Archiepiscopo accessit Pstroconius.

169.

Post multa
virtutis &
industriæ
experimē-
ta Præposi-
tura Loui-
cienfis ab
Archiepi-
scopo defer-
tur Pstro-
conio, post
delatum
paulò ante
Canonica-
tum Gne-
snensem.

170.

Sacerdotio
præditus
quam piam
vitam in-
stituerit
Pstroconi-
us.

industriam probabat Carncouio, illius in diiudi-
candis maioris momenti causis, in explicandis con-
silijs, in tractandis negocijs prudentia eminebat.
Breui quidem ille laboris & industriæ suæ ipsiusmet
Carncouij iudicio præmium tulit, nam cum Præpo-
situra Louiciensis Sacerdotium nobile & ferè pri-
mum ex ijs, quorum Archiepiscopus suo arbitrio
conferendorum potestatem habet vacaret, multiq;
id sibi deferri peterent, ac vnus è nepotibus Archie-
piscopi iuuenis admodum, ac penè puer inter com-
petitores emereret, Carncouius præter eorum con-
suetudinem, qui plerumque nepotibus suis ita addi-
cti sunt, vt cæteros quamuis digniores illis postpo-
nant, plusq; speratæ suorum, quàm exploratæ alio-
rum virtuti tribuunt, maiorem meritorum, quàm
sanguinis rationem sibi habendā existimans, Pstro-
conium iam antea Canonicatu Gnesnensi à se au-
ctum, Præpositum Louiciensem renunciat. Non
tam fortunarum suarum incremento, quàm eximio
Patroni de se iudicio, lætus Pstroconius susceptò
Præsbyteratus ordine, singulari quodam pietatis
ardore incensus, quasi tum primum ad subeundum
sacri muneris officium se accingeret, nouis ijsq; ac-
curatissimis se munire præsidijs, ad omnem occasi-
onem intentus esse, cum alijs sacrae obseruantia pijs
operibus, tum singulis cuiuslibet hebdomadæ sex-
tis ferijs cibi potusq; omninò abstinens, inedia spò-
te sibi indicta corpus macerare, cuncta exactioris
vitæ instituta complecti, nec quidquam quod ad
coercen-

cōcercendos domandosq; effrenatos animi motus pertineret prætermittere. Nec defuit ad ardua tendenti certaminis occasio, nam cum ij qui sua merita proprio iudicio metientes se præteritos, opimumq; sacerdotium quod spe deuorant, ad alterum delatum viderent, cæcâ acti inuidiâ credulas Archiepiscopi aures varijs onerant opinionibus, iuuenem Pstroconium nec tantoperè meritum, nimium esse, fortunis auctum, moderaretur suam liberalitatem, detraheret Præposituræ decimas, easq; alijs qui meritis Pstroconio præstarent largiretur, quod cum Archiepiscopus se facturum ostendisset, indignum ratus Pstroconius sibi eam fieri iniuriam, magnitudine quadam animi incensus, cessurum se potius beneficio, quam passurum vt sacerdotij cuius ille, possessor esset vetusta dos distraheretur respondit, cumque contra inimici acriter niterentur, ille verò constanter resisteret, Archiepiscopus postremò maturiori vsus iudicio, ne ius quæsitum alteri interciscere velle videretur, Pstroconium ampliùs eo nomine interpellare noluit. Agebatur tum annus supra Millesimum Quingentesimum Octuagesimus quartus, quo tota ferè Polonia ingenti metu perculsa in magna rerum nouarum erat expectatione, id ea occasione accidit. Ioannes Zamoyscius Regni Supremus Cancellarius & Exercitum Præfectus Samuelem Zborouium illustri ortum familia, sed ob eædem Vapouij sub Henrico Rege proscriptum in Territorio Craçouiensi præhensum iussu Regio supremo

171.

Emulorū
impugna-
tur inuidia

A. D.

1584.

172.

Res pertur-
bata: inter
Polonias
proceres.

premo supplicio affecerat, grauior plerisque ea videbatur animaduersio quàm leges Regni permitterent, Rexq; ad tantam atrocitatem consilio Zamoyskij impulsus esse credebatur, fremebantque passim omnes Zborouianæ sectæ amici, quorum pro generis splendore autisque opibus magna per totâ Poloniam erat copia, licuisse tantum vni homini nuper gratiâ Regia summis magistratibus ornato, vt priuato arbitrio sinistra legum interpretatione ad perniciem libertatis Polonæ nouo & nunquam antea audito exemplo abuteretur. Igitur plerique, Proceres ac inter eos Princeps Senatû Carnouius, infecti partium fauore, pro Zborouijs in proximis Regni Comitijis niti constituerant. Sed Pitroconius conspicatus quanto Archiepiscopi periculo, quantâ Regiæ gratiæ erga statum Ecclesiasticum iactura id futurum esset, si Carnouius cum factione Regi aduersa, quæ magna parte ex Hæreticis constabat se coniungeret, sagaci persualione mentem eius ab eiusmodi cogitatione auertit, tantumque effecit, vt Archiepiscopus seruato dignitatis Archiepiscopalis tenore, nec Regi blandiretur, & præcoces Zborouiorum impetus intempestiuasque minas moderatis consilijs temperaret. Successit postea, Regis Stephani mors, Interregnumq; in ipso inimicitarum feruore atque tali Reipub. statu, vt de ea actum esse gnari rerum æstimatores non immerito putarent. Summa rei, more institutoque maiorum penes Archiepiscopum erat, is accepto Regiæ mor-

Ad eas sedandas de consilio Pitroconij, egregiam inuit ratio- nem Carnouius.

173.

Interregnum post mortem D. Stephani R. P.

tis nuncio, eadem planè hora Pstroconium ad Stanislaum Comitem Gorcanum Palatinum Posnani-
en, fortè fortuna eodem tempore in Curnicen. pa-
latio cum Zborouijs de rerum suarum statu consul-
tantem expedit, suadet ne præcipiti aliquo consilio
se & Rempub. in discrimen adducant, Conuentus
particulares pacatè expediti sinant, de odio quo
Cancellarium prosequiebantur, patriæ causâ tantū
remittant, quantum ciues priuatas iniurias Reipub.
condonare fas est, Archiepiscopum daturum ope-
ram, vt in futura Electione eorum dignitatis ratio
habeatur. Mollis hæc legatio & Pstroconij accomo-
data oratio magno fuit temperamento, ad retinen-
dos homines illos perferoces & potentes, quo mi-
nus vel Andream à Bnin Opalinski Supremum Re-
gni Marschalcum non procul eo tempore ab eis dis-
situm, & magno apud eos odio quod Regia consilia
in maiori Polonia foueret, flagrantem inuaderent,
vel vniuersam Rempub. priusquam cæteri subsidia
illi ferre possent, perturbarent. In Electione ipsa
celeberrimoq; illo actu cuius moderatio ad Archie-
piscopum pertinet, ita se Pstroconius gessit, vt cæ-
teris qui cum Archiepiscopo erant metu torpenti-
bus, ille ad expedienda maximi cuiusque momenti
negocia adhiberetur. Flexerat animum Archiepi-
scopi Zborouiana factio sua sponte Austriacæ fa-
milie addictum, & non temerè suspicantem Can-
cellarium potentie audum vel sibi fasces imperij
arrogaturum, aut certè talem promoturum, qui suæ

D

volun-

174.

Pstroconi-
us ad facti-
osas Proce-
rum con-
uentiones
legatus à
Carnkouio

Mira dex-
teritate ab
iniquis cō-
silijs tumul-
tuantes ab-
ducit Pstro-
conius.

175.

In Electione
noui Regis
ad maximè
ardua nego-
tia ab Ar-
chiepiscopo
Carnkouio
adhibetur
Pstroconi-
us.

voluntati obnoxius esset. In oculis erat hominum Andreas Batthoreus defuncti Regis ex fratre nepos, affinitate Cancellario coniunctus, iuuenis, nisi cum recens inuidia Batthoreæ familiæ prægrauaret, gratus populo. Nec Cancellarius sincero animo Sigismundum Sueciæ Principem in quem Catherina Iagellonia ortum nostri veluti sanguinis & linguæ Regem popularia studia propendebant fouere putabatur; sed cum alium quem potentia Austriacæ opponeret non haberet, & Sigismundum non tantum Equestris Ordinis consensu, sed Annæ Iagelloniæ Reginæ opibus promoueri videret, ad eum quoque flexit animum, suamque potentiam populari fauori adiunxit. Hærebat interea Carnouius, nam factioni Austriacæ penè fidem dederat, se ea inuita ad renunciandum nouum Regem non processurum: erant complures ex eius familiaribus qui senem ostentatione periculi & discriminis quod Ecclesia & ipse aditurus esset, si quempiam alium Austriacæ familiæ toto orbe celeberrimæ, & cuius potentia iisdem quibus orbis Christianus finibus continetur, ingentesque opes essent præponeret, distraherent, & contra Pstroconius euidentissimis rationibus persuadendo ostendebat, in Repub. libera nihil magis spectari debere, quam communem omnium consensum, signum certissimum Diuinæ voluntatis, cui cessura omnia, turpe & indecorum esse in expediendis consilijs permoueri metu, à quo si dependere voluimus, vetusta libertatis possessione cedendum nobis.

176.

Pstroconius potentissimis rationibus persuadet Carnouio eligendum in Regem, Sigismundum Sueciæ tunc principem.

nobis esset, pro hac autem conseruanda si quid grauius ingruat, mortem oppetere honestum & gloriosum videri, lecto præsertim tali Principe, quem tanto desiderio omnes expeterent, & cuius Regiæ indolis certa quasi esset spes, & non dubia expectatio; non eas vires aut opes quibus Austriaca familia polleret circumspectandas pertimescendasq; sed expendendum à quibus promoueatur, exijs plerosq; esse Hæreticos, alios remulentos & ad res grauioris momenti sustinendas nequaquam firmis niti consilijs. His persuasionibus atque authoritate Andreæ Opalenij Supremi Regni Marschalci, ac Stanislai Priemscij Capitanei tum Coninen. ac paulò post Curix Regni Marschalci, quibus Carncouius plurimum fidebat, effectum est, vt Archiepiscopus à Zborouianis consilijs alienum se gerere animum ostenderet, Andreamq; Zboronium Curix Regni Marschalcum petentem vt Candidatum suum Maximilianum Archiducem tanti nominis Principem, Regem renunciaret, simulatione ægritudinis lenibus verbis emollitū à se remoueret, nam & is quòd Catholicus esset plurimum apud Carncouium gratiā valebat, periculumque maximum erat ne eius persuasionibus promoueretur; quòd fortasse factū fuisset, nisi Pszroconius intra eosdem cum Patrono parietes degens opportunis consilijs illius animum aduersus eiusmodi sollicitationes confirmasset, quæ ex re magnum sibi aduersæ factionis comparauit odium, adeò vt Stanislau Comes Gorcanus Palati-

177.

Magna cū
inuidia,
statutur con-
silio Pszro-
conij, de
Rege P. e-
ligendo.

nus Posnaniensis, cum Pstroconius à Carnouio missus negocij cuiusdam causa eum adisset, non admodum amica salutatione; Aue inquit Rabi (indicans eum apud Carnouium consilio plurimum posse) illum exciperet. Comitij Electionis in ea dissensione, cuius memoria terret adhuc animos nostros, utcunque expeditis Carnouio circumspiciente, quēnam nouo Regi suo nomine obuiam mitteret, Pstroconius maximè idoneus visus est, qui hoc munere, fungeretur, ut eum primū ē suis familiaribus Regi recens lecto exhiberet, qui in constituenda ad votū illius Electione plurimū operæ & studij ipsiusmet Archiepiscopi testimonio posuisset. Celeriter hoc perfunctus officio Regeque eleganti oratione in nauem adhuc ex persona Archiepiscopi salutato, rediit ad Carnouium Pstroconius, illiq; periculoso illo & difficili Reipub. tempore cæteris Ecclesiastici ordinis metu se subducentibus Comes indiuiduus fuit, Cracouiamq; electum Regem per varios circuitus, nec enim recta expeditum iter erat, deducendi semper adhæsit, quo ubi ventum est, nactus pietatis exercendæ occasionem post tot periculosissimi itineris difficultates superatas, ad refouendos eos Germanos, qui in eo conflictu quo Maximilianus Archidux à nostris victus atque à mænibus Cracouiensis vrbs fortiter reiectus turpiter obsidionem soluere coactus est, capti ac sædis vulneribus affecti passim, nemine miseris opem ferente, fame & vulnerum dolore exstinguebantur, animum conuertit,

ratus

178.
Nouo Regi
obuiam
mittitur à
Carnouio
Pstroconi-
us.

Regem ele-
ganti orati-
one salutatur.

Cracouiam
eum Karn-
couio deducit.

179.
Pstrokonij
pietatis stu-
dium erga
milites ex
conflictu
saucios &
fame pres-
sos.

ratus longè à Christiana pietate alienum pati homines Christianos quamuis antea hostes extrema necessitate perire, quam obrem diligenter conquisitos, & si ipse satis angustè, idque cum alijs contubernalijs suis hospitaretur in suum deferri hospitium iubet, atque intra cubiculum indignantibus, & importunam ut illis videbatur commiserationem increpantibus ijs, qui in eodem cubiculo degebant, nec factorem varijs morbis affectorum æquo animo ferebant, inducit, ac cum ipsi opes ad curandos refocillandosque eos non suppetere, ab Archiepiscopo & nonnullis Episcopis, cæterisque utriusque ordinis pijs viris emendicatâ pecunia medendi peritos aduocat, victum subministrat, vestes etiam plerisque comparat, suasque omnes facultates in usum eum distrahit. Hæc ille in medijs Reipub. curis, quo ostenderet nullo vnquam tempore ijs qui pietati operam nauare cuperent eius exercendæ materiam deesse posse. Erat eius industria & ad res gerendas par animus, non solum Archiepiscopo, sed alijs etiam magnis plerisque viris cognitus, è quibus Hieronymus Comes à Rozdrazow Episcopus Vladislauensis vir acerrimi iudicij, tanti ingenium, & ad omnes honestas actiones præclaros Pstroconij conatus æstimauit, ut Carncouio non admodum annuente, quod se priuari tam necessario sibi homine ægrè ferret, non repugnante tamen, illum Regiorum Secretariorum numero adscribi fecerit, ac simul cum Carncouio Regi impensè commendauerit,

D 3

atque

180.

Hieronymi
Comitis à
Rozdrazow
Episc. Vla-
dislauien-
cōmenda-
tione inter
Regios Se-
cretarios a-
doptatur
Pstroconi-
us.

Ægre fert
Carnkouio-

us secessio-
nem ad Re-
gis obsequi-
a Pstroco-
nij nihilo-
minus eum
Regi com-
mendat.

181.

Rozdraze-
nio ad Au-
striacā do-
mum lega-
to consilio-
rum & iti-
neris socius
Pstrokon-
ski.

atque etiam à Carnouio contenderit. Decanatum Gnesnen. nobile & opimum inprimis sacerdotium tunc vacuum illi conferret. Sed Carnouius non nihil ea re offensus quod alieno, quamuis non quæ-
sito sed sua virtute comparato suffragio Pstroconi-
us niti videretur, quamuis initio ostendisset se illius
ea occasione rationem habiturum, postmodum ta-
men ad suum ex fratre nepotem Martinum Carco-
uium, præterito Pstroconio beneficium hoc detulit.
Commouit ea res animum Pstroconij, etsi enim nō
adeò ambitione, à qua semper alienus erat, proces-
serat, vt certam sibi illius sacerdotij possessionem
polliceretur, tamen cū videret aliorum quoque
iudicio suæ virtuti illud deberi, non poterat nisi
molestè ferre eam sibi fieri iniuriam; dissimulato ta-
men dolore, nec quidquā de patrono questus pau-
latim cepit ab obsequijs illius se subducere. Cuius
rei fuit illi oblata occasio percommoda & honesta.
Rozdrazeuius Episcopus Vladislauien. ad transi-
gendum cum Rudolpho Imperatore Romanorum
totaque Austriaca familia de iniurijs ab Archiduce
Maximiliano, Regno illatis, & ad tractandum de il-
lius liberatione, pactisq; renouandis & firmandis,
summa cum potestate cum collegis ad fines Regni
missus, Pstroconium è Secretarijs Regijs sibi dari
postulauit, quem gnauiter in tam arduo negotio si-
bi & Reipub. nauaturum operam non inani spe cō-
ceperat, respondit ille præclarè conceptæ, de sua in-
dustria & fide eius expectationi, cū in explican-
dis ma-

dis maximi momenti consilij, tum in propositionibus tractatibus & responsis scripto concipiendis, ita ut non alium ad eam rem libentius Episcopus adhiberet quam Pstroconium, reque bene gesta, totoque negotio composito, Regi magnoperè commendaret. Quo factum est ut Anna, Regina Poloniae, cum non ignoraret quanto studio Pstroconius Electionem Regis nepotis sui promoueret, & qua fide, ac industria in eo negotio versatus fuerit, simul illius pietatem, & in re Ecclesiastica administranda diligentiam, ac industriam perspectam habens, ultro non petenti Decanatum Varsauien. detulerit, quem tamen Pstroconius ne Archiepiscopum offenderet, non prius acceptauit, quam ille consentiret. Nactus id sacerdotium non tam opibus affluens, quam loci celebritate illustre, omnem suam industriam in functione muneris sui rite & ad numeros, quod adiunt, explenda, collocauit, non modò in reformato Clero Ecclesiae, sed etiam in sacris ad populum, & concionibus, alijsque sua vocatione dignis exercitijs praeclare operam collocans, ita ut Regina ipsa pia & religiosa Princeps magnoperè illius in obeunda functione sedulitate delectaretur. Cum autem sub idem tempus Bernardus Maciejouius Episcopus Luceorien. Legationem Regis nomine ad summum Pontificem Sixtum V. adornaret, neque munus tantum se ex dignitate obire posse existimaret, nisi tales sibi Comites adscisceret, qui rerum usu praestarent, ac Pstroconius inter eos qui huic rei suffecturi proponebantur

182.

A rebus in hac legatione prudenter gestis iterum Regi & Reginae commendatus.

& Decanatu Varsauien: auctus, munus suum praeclare obit.

183.

A Bernardo Maciejouio Episcopo Luceorien. Romae Regis nomine Legato, Secretarij Legationis officium delatum I Pstroconio.

nebantur, facile principem locum teneret, vltro ad eum Secretarij Legationis officium defert, quod ille, commendata ad tempus pijs & sibi addictissimis Sacerdotibus Ecclesiæ Varſauiensis cura, eo minùs grauati suscepit, quòd dudum illi in votis esset Urbem pietatis & religionis magistram ex interuallo inuisere, simulque eadem occasione certa quædam indulta à Sede Apostolica obtinere. Expertus est breui Macieioius quanti sua & Regis interesset, habere secum hominem non modò doctum, verùm etiam rerum agendarum peritum, namque illius potissimùm opera, in expediendis quibusuis negocijs vsus rectè, & ex sua, Regis, ac Reipub. dignitate munus hoc obiuit. Interea dum Pstroconius in Vrbe, versatur, Rex promotus ad Episcopatum Płocensē Alberto Baranouio Regni Vicecancellario, cùm suspectam haberet potentiam Ioannis Zamoyſcij Regni Cancellarij, qui eam ob causam maiores animos gerere putabatur, quòd Baranouius in Magistratu ab ipsius arbitrio penderet, renitente multùm Cancellario, & Petrum Tylicium ad Vicecancellariatū promoueri contendente, præter ipsius voluntatem Ioannem Tarnouium Rolicium Regni Referendarium Vicecancellarium renunciat. Erat in Tarnouio præter cæteras virtutes summa animi magnitudo, qua præstare cæteris, & nemini cessurus putabatur, nemo illo in amicitijs conciliandis clientelisque parandis promptior, vel magis expeditus fuit ita ut præcipuos quosque Procere sua familiaritate deuinctos

184.

Ioannes
Tarnouius
ex Regni
Referenda-
rio renun-
ciatus Vice-
cancellari-
us.

uincto teneret. Qui ut primū munus hoc suscepit, gnarus quanta de se expectatio esset concepta, & ad omnes intentus occasiones, ne qua ex parte inimicis & inuidis opportunus esset, ita se ad gerendum summum eum in Repub. difficillimo Regni tēpore magistratum comparabat, ut omnia munia officij sui expleret. Etsi autem complures essent in Cancellaria Regia, ex quibus eum qui Cancellariæ Regens dicitur legere posset, plerique lōgo vsu probati, & tractandorum negotiorum gnari, cū tamen iidem omnes Zamoyscij beneficijs obstricti, atque eidem obnoxij putarentur, præter omnem spem & expectationem munus id ad Pstroconium absentem eo tempore, & in Italia agentem, nec unquam in Aulicis expeditionibus versatum detulit. Intercesserat ei antea cum Pstroconio non nulla necessitudo, quod frater ipsius filiam Stanislai Tarnouij Castellani Inouloden. patrui Vicecancellarij in matrimonio haberet, sed ille præcipuè in eo diligendo industriam noti ac explorati sibi amici, cui intimas suas cogitationes tutò concedere & committere posset, spectauerat, eoq; nomine sibi commendatum habuerat, & ad complectendum eum animum adiecerat. In ea statione positus Pstroconius, cū non ignoraret omnium ora & oculos esse in se conuersos, potissimū eos qui diuturno aulæ vsu probati, atq; in negocijs versati essent, non æquo animo ferre, sibi nouitium anteponi, omnes vicissim ille intendit neruos, ut & conceptæ à Tarnouio

E

de se

185.

Is absente
Pstroconi-
um Regen-
tem Cancellariæ
pronunciat

Comitate
& agendi
dexteritate
inuidiam
æmulorum
superat
Pstroconius

Anno Dñi.

1591.

186.

Ex primis
Regijs nu-
ptijs aliqui
motus in
Regno.

Quos Pstro-
conij cōli-
lijs præcla-
rè sedat
Tarnouius

de se expectationi responderet, & inuidis ne quam occasionem de se malè existimandi præberet, è quibus plerosq; amicitia & consuetudine complexus, breui vniuersis charum acceptumq; se reddidit. Annus erat Nonagesimus primus supra Millesimū Quingentesimum, quo Rex iuuenis & cælebs hortante Senatu de ineundo matrimonio consilia agitare cepit. Præcipui quiq; suadebant Domum Austriacam legeret, ex qua vitæ & Imperij consortem peteret, sed Cancellarius siue familiæ Austriacæ odio, siue, quemadmodum pleriq; tum opinabantur, quòd nollet Regis potentiam tam illustri affinitate stabiliri, summa ope niti constituerat, ne Rex & ij qui in ea sententia erant voti potirentur. Hinc nati illi nouo & nunquam audito exemplo priuato consilio coacti conuentus, fictæ quorundam criminationes, quæ in publicum prolatae ad concitandū in Regem populi odium multorum in Repub. dissidiorum sequentibus annis causant, præbuerunt. Tarnouius quidem, cui ea vna cura erat, vt aduersis conatibus obliteret, summa animi magnitudine, partes Regias tutabatur, in eaq; contentione, prudenter moderanda Pstroconij potissimū consilijs innixus præclare factionis aduersæ destinata retundebat. Celcberimus ille Regiarum nuptiarū actus inuito Cancellario, sed maiori parte Senatus ratum id habente, posteaquam ritè expeditus esset, Rexq; Comitia Varſauiae in Mensē Septembrem indixisset, Cancellarius ne frustra commotus esse putaretur,

retur, quæ de Rege in priuatis illis Conuentibus
 sparserat, ac si deferendi, & ad Austriacos deferen-
 di Regni consilia susciperet, ea se probaturum in
 Comitij offerrebat: Origo eius suspicionis nata nō
 aliunde, nisi quod Rex ex ea familia vxorem sum-
 pisset, quam in adeundo Regno potissimum sibi ad-
 uersam expertus erat: proferebantur Ernesti Archi-
 ducis literæ, quibus nonnullorum animos præhen-
 fabat, quibus confirmare nitebatur Cancellarius
 cum in spem Regni venire non potuisse, nisi Rege
 consentiente; de eo inquirendum esse. Contra
 Tarnouius, nequaquam ex dignitate Regni & Re-
 gis fore, in Regem, nullius rei conscium leui ex su-
 spicione inquiri contendebat: non se dubitare quin
 Austriaci inhient Regno alieno, ita inter mortales
 comparatum esse, sibi vt quisq; potius quàm alteri
 malit, student Austriaci rebus suis fortasse homini-
 bus nostris rerum nouarum cupidis ambitioni illo-
 rum flammæ subdentibus, Regem vt à deferendo
 Regno, sic ab ineundis clandestinis transactionibus
 alienum semper gessisse animum, & nunc nihil ma-
 gis in votis habere, quam Regnum hoc diuinitus ad
 se suffragijs liberis delatum, quoad vita suppetet,
 pacatè regere; in eam spem decepisse vxorem peti-
 tam quidem ex Austriaca familia, sed publicè con-
 stitutis more maiorum pactis, solennibus legationi-
 bus præmissis, nihil in eo suspectum videri posse;
 deniq; ad abolendas veteres iniurias, stabiliendam-
 que inter Regna vicina amicitiam, vetustas necessi-

187.

Partes Re-
 gias egregi-
 æ de senten-
 tia Pstroco-
 nij tutatur
 Tarnouius

rudines noua affinitate firmandas fuisse, pacem exinde stabilem, & constantem secuturam, nec relictum iri locum suspicionibus, quæ in Regem temere, hætenus coniectæ fuissent. Hæc vltro citroq; daris scriptis, in quibus potissimum industria Pstroconij versata est, agitabantur. Et sanè nisi Tarnouius graui oppressus morbo domi se continere cogeretur, nunquam eo, quod illo absente factum esse, rem deduci passus fuisset, vt Rex parum decenti & minimè necessaria cōfessione ab aduersarijs extorta nomini suo notā inureret, seq; ab Austriacis de Regno illis tradendo appellatum fuisse fateretur. Neque enim, vt postea compertum est, vnquam Austriaci eiusmodi quidpiam palam á Rege postularent. Sed cum alij quieturi esse aliter non putarentur, parum cauto quorundam consilio, cuius author erat Andreas Opalenius Regni Marschalcus, Rex vt schedam hoc nomine confectam subscriberet, sibi persuaderi passus est. Mors deinde Ioannis Regis Sueciæ altero anno secuta, suscipiendæ eō profectionis Sigismundo Regi necessitatem fecit, vt & iusta patri persolueret, & possessionem hæreditarij Regni adiret; pauci erant qui Regem trans mare euntem sequi vellent, nec Tarnouius omnes quorum operà in functionibus Cancellariæ utebatur secum ducere poterat, quamobrem omnis negotiorum moles in Pstroconium incubuit, quæ quàm grauis & operosa fuerit non attinet dicere. Res Suecicæ initio pacatæ videbantur, Rex fidei subditorū

confi-

188.
Regem in
Sueciam a-
beuntem
comitatur
cum Tarno-
uio Pstro-
conius.

confusus inermis eò iuerat, id Carolus Regis patru-
us conspicatus, iniquissimis legibus & conditioni-
bus Regem circumscribendi, quoad occupandum
Regnum viam sibi sterneret, audaciam sumpsit, au-
surus vel in ipso Coronationis Regiæ actu multo
plura, nisi incredibili quadam animi constantia Tar-
nouij, nefarij ipsius conatus detecti & fracti fuif-
sent, nam cum die quadam clam cum conscijs con-
spiratione facta, eo animo præter solitum comita-
tus in arcem Vpsalien. venire constituisset, vt Regi
iniquissimas condiciones ferret, & nisi ijs assentire-
tur obedientiæ eius nuncium remitteret; Tarnouius
longè ante quid ille moliretur sagaciter odoratus,
Rege præmonito, omnes quotquot erant Poloni,
qui cum Regio peditatu non vltra mille erant, in ar-
mis esse iubet, portas arcis arctâ, sed non apertâ cu-
stodiâ circumdat, Carolo cum suis ingrediendi po-
testatem facit, cætera turba quæ confuse arcem in-
gredi volebat exclusa, indignantem propterea Ca-
rolum, ac nescio quid contumaciùs proloquentem
minaciter interpellat, ipsi & Suecis ingratum eo-
rum erga Regem animum exprobrat, se non ignora-
re cuius rei causâ venerint, priùs cum vniuersis Po-
lonis paratum esse vitam profundere, quàm pati
quidquam indignum Regia Maiestate fieri, illum
primum exitio capitis sui perfidiæ suæ litaturum.
Hæc vehementi vultus & totius corporis concitati-
one. Simul Carolo nunciatur portas Arcis custodi-
ri, ille scelere vecors pallere primò, mox in cuius

189.

Inlanos
Suecorum
contra Re-
giæ Maie-
statem co-
natus egre-
giè retun-
dit Tarno-
uius.

criminis suspicionem vocetur, se ignorare simulare. Actum eo die fuisset facinus memorabile, prouisumq; ijs tempestatibus quæ á Carolo concitatæ, & Sueciam interuerterunt, & Regno Poloniæ maxima incommoda intulerunt, ni Rex sinistras suspensiones veritus Tarnouij impetum retinuiſſet. Regina quoq; tùm partui vicina ad ſedandam eam concertationem ſe interponebat, id tamen tùm effectū, vt Carolus multum de ijs quæ animo conceperint, remittens, longè faciliorem ſe præberet, ſeu vt veriùs dicam, cùm apertè obſiſtere non auderet, ſe Regiæ voluntati obſequi velle ſimularet, clam tamen res ſuas ageret. Coronatione peracta, cùm & Rex Carolo meritò parūm fideret, & ille non obſcure quid animo moliretur oſtenderet, Tarnouius vt ſecurum Regi è Suecia diſceſſum, deq; rebus Sueticis diſponen. liberam facultatem prouideret, cum ſolo tantum Pſtroconio communicato conſilio mihi mandat, vt ad certos Proceres Polonos literas Regis nomine ſcriberem, quibus ſignificabatur quòd in periculo Rex eſſet; res iſta adeò ſecretò tranſacta tractataq; eſt, vt non modò Sueci, ſed ne noſtri quidem qui cum Rege erant priùs ea ſubſidia in Polonia parari præſentire poſſent, quàm circiter tria millia, lectiſſimorum virorum Dantiſci naues conſcenderint, ac proſpera uſi nauigatione in portum Stocholmien. appulerint: fuerunt autem è præcipuis duo Czarnkouij, Andreas & Ioannes, Stanislaus Warſzycki Cobrinenſis tunc Capitaneus, poſtea Varſa-

190.

Pro digni-
tate ſecuri-
tate Regiæ
Maiestatis
in Suecia,
ſolus cum
Pſtroconio
maiore ope-
râ laborat
Tarnouius

Varfauien. Castellanus, postremò nunc Supremus Regni Thesaurarius, Adamus Stadnicki ab Hieronymo Gostomski Palatino Posnanien. socero suo missus, Stanislaus Bykowski Castellanus Lancicien. nunc Palatinus Siradien. Ernestus Weiher, cæteriq; alij euocatorum lectissimam manum secum trahentes. Inuitabat tùm Rex Carolum ad leuandam de sacro fonte recens sibi natam prolem, simul de constituendis rebus Sueticis se cum illo consilia communicare velle ostendebat. Sed ille suspectum habens Regis apparatus, & ex conscientia sceleris finistrum aliquid de Rege suspicans, excusatione vsus venire renuit. Rex itaq; summâ rei certis gubernatoribus commissâ, admirantibus Suecis tantam Polonæ gentis erga Regem fidem & amorem, qui maris immensa spatia eos emetiri cõegit, summa omnium Polonorum lætitia è Stocholmen. portu sub finem Iulij, Elsnabo verò vbi aduerso vento detentus complures dies in anchoris stetit, medio Augusto sluit, Gedanumq; feliciter appulit. Hæc quæ à me commemorata sunt, parum ad Psiroconium pertinere videri alicui possunt, sed id à me propterea factum, vt ex eo æstimaret posteritas, quid de illo sentire debeat, qui tantis rebus gerendis & moderandis non modò interfuerit, verùm etiam cum Tarnouio consilio penè præfuerit; nam Tarnouius nihil maioris momenti nisi ex eius sententia aggre di solitus, omnia ad eum referebat, vt ab eius prudentissimis consilijs pendere totus videretur.

Inca

191.

Regis ac
Polonorum
lata è Sue-
cia disces-
sio.

192.

Tarnouio
adPosnani-
en. Episco-
patum eue-
cto secessi-
onem ab
aula Regia
meditatur
Pstroconi-
us, iam tūc
Præpositus
Lancicien,
factus.

In ea cum Tarnouio coniunctione, toto eius Vice-
cancellariatus tempore constanter mansit, vt nulla
vnquam inter eos intercesserit animorum mutatio,
in omnibus è contra Pstroconius Tarnouio satisfac-
cerit, voluntatiq; & rationibus illius se accommo-
dauerit, ac Regi inprimis fidem & obsequium, & ad
res gerendas industriam egregiè probauerit. Tar-
nouio autem ad Episcopatum Posnanien. assumpto,
auctus Pstroconius Præpositura Lancicien. & si eo
loco se in Regis gratia esse non ignoraret, vt prima
occasione se ad aliquam maiorem dignitatem pro-
motum iri non dubitaret, tamen pia quadam consi-
deratione aulicas occupationes minùs dignas sacer-
dotali ordine existimans, magnopere cepit affici vi-
tæ priuatæ desiderio, maximè cum videret orbem
aulicum esse conuersum, Vicecancellariatum dela-
tum Petro Tylicio Episcopo Culmensi, de cuius er-
ga se beneuolentia non poterat sibi multum pollice-
ri, quod is Cancellarij gratiâ promotus Tarnouia-
nam factionem, exosam habiturus existimaretur.
Et erat occasio non importuna secedendi ab aula,
quòd Rex eo tempore nuper in puerperio amissa v-
xore nouam in Sueciam profectionem moliretur,
facileq; ijs qui in aliquo magistratu non essent, da-
retur facultas manendi in Polonia. Sed Tarnouius
vbi ea mente intellexit esse Pstroconium, obiurga-
tum amicè, grauissimis rationibus impulit ad mu-
tandam sententiam, Regiq; intimè commendatum
in Sueciam proficisci iubet; plena periculi erat ea
expedi-

193.

Rum ab hac
sententia
abducit ob-
iurgatum
Tarnouius
& in Sueci-
iam Regem

expeditio, nam Carolus apertè Regi hostis, classem, comitari
maritimumq; omnem apparatus, quo Regni Sue-
ciæ vires potissimum continentur, inuaserat, & in
sua potestate habebat, ita vt Rex mercatorijs nauibus
ad traijciendum mare transportandasq; pede-
stres copias (quæ quinq; circiter millibus censeban-
tur) vti necesse habuerit. Dederant fidem Proceres
Sueciæ, vt primum Rex litus Sueciæ attigisset, se E-
questribus copijs Regis exercitum suppleturos, ve-
nerantq; non infrequentes ad Regem, postquam is
primo in terram excensu, ac nominis sui terrore,
Calmariam arcem munitissimam recepisset. Suade-
bant nostri vt coniunctis viribus Rex terrestri itine-
re penetralia Regni peteret, præuenturus hostem.
planè eo tempore imparatum, ac facilè omnia in su-
am potestatem redacturus. Sed Sueci veriti, ne si
Rex terra iter faceret militari insolentia, cùm id tē-
pus messis esset, agri vastarentur, dum maturis suis
frugibus parcunt, Regem in maximum discrimen
coniecerunt, nam eorum, ne quicquam dissuaden-
tibus Polonis, securus consilium, conscensis iterum
cùm ijs, quas è Polonia adduxerat copijs nauibus,
in altum reuectus coorta tempestate, ac vniuersa
ferme classe toto æquore disiecta, vix cum aliquot
nauibus Streliburgensem portum, quem conueni-
endæ sororis caussa, ac quod eò Sueticas copias vē-
turas sperabat potissimum petebat, tenere potuit.
Reliquæ naues militibus onustæ, in diuersos eiectæ
portus eūdem cursum tenere non potuerunt. Non

rursus præ-
cipit.

194.

Aduentus
Regiæ Ma-
iestatis in
Sueciam.

195.

Tempesta-
te disiecta
Polonorum
classis &
copiar.

F

ignarus

196.
Res Sueti-
ca turbu-
lentæ.

ignarus eius rei Carolus classem inprimis ad inter-
cludendum in eo portu Regem expedit, ipse cum
Exercitu Stechburgum versus contendit, quo etsi
aliquot vexilla Equitum Sueticorum Regis stipen-
dio in auctoratorum venissent, tamen exigua in eis
auxilijs spes erat, quòd artibus Caroli corrupti su-
spectæ essent fidei, palamq; ostenderent se contra
Suecos alios non esse pugnaturos. Superuenit inte-
rea Carolus, ac cum id vnum cuperet, vt classi quam
sub idem tempus eò appulsuram credebat iungeretur,
incautè progressus non ante errorem agnouit,
quam à Regio exercitu Ducibus ea opportunitate,
egregiè vsis circumueniretur, planicies erat mari a-
diacens, septa montibus, in eam Regij Duces Ca-
rolum descendere passi subito angustias omnes oc-
cuparunt, ab altera parte Regiæ naues dispositæ, ad
litus latera Exercitus Suetici tormentorum ictibus
quatiebant. Erant in Exercitu Caroli peditum
equitumq; circiter sedecim millia, sed non multum
in bellis exercitatorum, Rex non amplius tria millia
habebat peditum, quibus tamen tantum animi fuit,
vt ad expugnandum hostilem Exercitum loci opor-
tunitate adiuti suffecturi putarentur. Et sanè de-
bellatum eò die fuisset, ni Rex mitiorem secutus sē-
tentiam signum belli dare vernisset. Nam Sueci qui
cum Rege erant, appellati eo nomine à Carolo, cō-
ditionibus æquis rem se composituros polliceban-
tur, fraudenè id fecerint, an à Carolo decepti fue-
rint, affirmare non ausim, illi se veritos esse asse-
bant,

bant, ne si flos iuuentutis Sueticæ sub ictum daretur, vires Regni sui eneruarentur, pleriq; tùm suspicabantur eos nequaquam plenæ Regem victoriæ potiri voluisse, vt eo ipso suam quoq; potentiam stabilirent. Ille certè dies partes Regias afflixit, nam paulò post classis Caroliana plenis in portum inuicta velis Regias naues disiecit, partemq; eam qua Regius Exercitus tutus erat, ac ipsammet Regis stationem infestare cepit, & breui in summas redegit angustias, ita vt noctu silenti agmine eo loco Rex excedere coactus fuerit. Pauci è comitatu Regio equos habebant, quibus terrestri itinere faciendo vti possent, videre erat plerosq; abiectis sarcinis, nisi si quid auri vel argenti in promptu erat, quod commodè apportari posset iter pedibus, emetientes, omnibus exutos impedimentis; Pstroconius eo tempore magnum adiit periculum, nam equo labente parum absuit quin in potestatem hostis terga abeuntium infestantis venisset, Diuino tamen beneficio recuperato, mox qui aufugerat, equo seruatus est: eximia tùm eius animi constantia cæteris metu consternatis enituit, nam vt erat faceto & amæno ingenio, quid inquit tantoperè vos ista aduersa fors perturbat? quin vt ille Philosophus exutus opibus. Ergo iterum ad pallium & baculum fortuna, nos quoque idem in præsentis rerum statu vsurpemus? Id cùm non nemo è Secretarijs Regis Stoicam Sectam tristi vultu præferre solitus molestè ferret, vulgatoque Kochanouij versu, non sanæ mentis eum

197.

Poloni periclitantur in Suecia.

198.

Ibidem periculum adiit Pstroconius.

199.

Magnus & constans a-

nimus in-
ter pericli-
tandum
Pstroconij.

esse qui in rebus aduersis rideret, hilaritatem Pstroconij proscinderet. Tu verò ipse minùs sanus es, (inquit Pstroconius) qui mihi in mala re mentem bonam adimis; Ego quod ad me attinet ita paratus huc veni, vt ea quæ acciderunt euenire posse non dubitarem, & ad ea ferēda animo obfirmato essem; tu si hæc fieri posse ante non expendisti, non mirum si nunc metu consternaris, animoq; concidas. Cōmisso ad Lincopincum prælio, rebusq; Regijs in angustum redactis, posteaquam Rex cum Carolo in colloquium venisset, conuenerat, vt dimissis vtrunque copijs Rex nauibus Stocholmiam proficisceretur, indictisq; Comitijs de mutuis iniurijs isthic trāfigeretur; plena erat ea profectio periculi, & meritò suspecta omnibus, Rex tamen cum datam Carolo fidem seruare statuisset, ita se parabat vt ad condictam diem Stocholmæ esset plerisq; ac inter eos Tylicio Vicecancellario, & Simone Rudnicio Regente Cancellariæ missionem petentibus, Pstroconius se Regem in omni quod accidere posset periculo non deserturum professus est, ac se mansurum, cum Rege pollicitus, cæteris animum addidit, pauidos verò in ruborem dedit, quæ res fuit admodum grata Regi, qui mox animaduersis Caroli technis, compertoq; sibi ab eo fucum fieri, & insidias comparari, mutata sententiâ, conscensa naui classē Calmariensem portum petere iubet, expertus in ea nauigatione maximam maris tempestatem, eaq; pericula quæ de Mense Nouembri nauigantibus euenire

200.

Res Polona
prodita in
Suetia.

201.

Ceteris mil-
sionem pe-
tentibus
Pstroconius
Regi con-
stanter ad-
heret.

nire solent, imposito tamen Calmariae praesidio diffecta ventorum vi classe, ipse ad litus Pomeraniae nauē adegit, scaphaq; ad terram vectus curru Dantiscum delatus est; vbi aliquot naues, ac inter eas illa quoq; quā Tylicius, Psstroconius, cæteri; fere præcipui vehebantur, antea appulerant. Hunc finem habuit ea Regis in Sueciam expeditio, ex qua Psstroconius magnam constantis animi laudem retulit, rebus suis omnibus, cum pauci essent, qui maxima damna non accepissent, saluis. Varfauiae postquam eò Rex venisset, nactus otium, cum nullum publicū munus gereret; res in Suecia gestas, causasque eorum motuum explicare, & scripto comprehendere cæpit, reliquissetq; egregium ingenij sui monumentum, nisi fato quodam elegans illa lucubratio nondum planè perfecta perijisset. Intercedebat eo tempore non mediocris dissensio inter Stanislauum Carncouium Archiepiscopum Gnesnensem, & Hieronymum Rozdrazowski Episcopum Vladislauensem, causas eius non attinet dicere, ne summorum virorum parum sedati animorum motus famæ & nomini eorum notam aliquam inurant, illud tamen adijcere libet, Karnkouium facili & hilari animo contemnere solitum arrogantiam aliorum, grauem contra Rozdrazeuium, & omnia actionum momenta expendere assuetum, ac propterea suspicacem; hinc inter dissimiles orta discordia, quæ ne Reipub. negotia impediret Rex prospiciendum ratus, dat negocium Psstroconio, eius controuersiae

202

Ex Suecia
reuersus,
Psstroconi-
us Commē-
tarios itinē-
ris Suetici
ac rerum i-
stius gestarum
per otium
conficit.

203.

Ex Regis
commis-
sio-

ne graues
controuer-
sas inter
Archiepisc.
Gnesin. &
Episc. Ku-
iauien. cō-
ponit Pstro-
conius.

suo nomine componendæ. Difficile admodum erat
utriq; persuadere, vt æquis conditionibus, de eo
quod inter eos controuersum erat, transigi pateren-
tur, obstinacior Rozdrazeuius, iurisq; fuit tenacior,
videbaturq; Pstroconius frustra niti, sed cū Roz-
drazeuius præclare de ipsius pietate sentiret, non
poterat nisi accomodare aurem dictis & persuasio-
nibus eius, quibus tandem fractus & emollitus, to-
tum se arbitrio Pstroconij permisit, nec Karnkou-
ius diu moratus se quoq; quidquid Pstroconius cen-
suisset æquo animo laturum ostendit, ita ille pru-
denter vsus ea potestate, æquissimo iudicio lites
composuit, omnesq; occasiones, quibus animi tan-
torum virorum inuicem exasperari possent sustulit,
ac utriq; ob eam causam gratus admodum per literas
Regi diligentissimè commendatus fuit. Erat tum in
aula de eius virtute & meritis ea opinio, vt omnium
iudicio aliquo maiori Magistratu cohonestandus
censeretur, cuius rei adfuit breui occasio. Ioannes
Galczinus Referendarius Regni, non diuturno sed
acri correptus morbo cessit è vita, Rex tum iuri di-
cundo vacabat, igitur ne qua mora iudicijs exercen-
dis fieret, viuo adhuc Galczinio causarum referen-
darum munus contra voluntatem Tylicij qui id ad
alterum deferri volebat, iubet obire Pstroconium,
explorataq; ipsius industriâ, statim à morte Galczi-
nij cū alias in eiusmodi occasionibus diuturna de-
liberatione desideria ambientium torquere solitus
sit, magistratum ipsum non multum ambienti, atq;
omni

204.
Regni Re-
ferendarij
vices subit
ac dein ex-
tincto Ioā-
ne Galczy-
nio creatur
Referenda-
rius.

omni externo suffragio destituto, sed à virtute & doctrina commendato confert. Dicit non potest quanta integritate in eo munere quod grauissimum est obeundo versatus fuerit. Inprimis morem inueteratum iudicati nomine, vel vt causa prius in iudicio proponeretur sportularum vel munerum exigendorum suâ abstinentiâ sustulit, deinde pupillorum & egenorum suscepto patrocinio, ad expediendas eorum lites, qui diuturnis iuris anfractibus vt plerunque fit fortunas suas corruperant, omni studio incubuit, ab omni sorde alienus, grauis in dicenda sententia, expeditus in percipiendis causis difficillimis, nisi quòd in explicandis animi sensibus maiorem facilitatem quidam in eo desiderarent, nec enim prompta & fluens illi facundia fuit, prudentem magis quàm eloquentem dixeris, quamquam nec ea laude caruit, non modò vt meditata & improuisa, sed subita etiam promptè expediret. Sed illi in eo Magistratu magnam adferebat difficultatem non multum propensus erga se Tylicij Vicecancellarij animus, quem etsi omni modestia & obsequio demereri studebat, tamen ille naturâ asperior, non libenter videbat Psrockonium aliquas in Regis gratia partes habere, vel ad spem maioris alicuius dignitatis accingi, offensus postremò quòd Præposituram Gnesnensem, quam cum Episcopatu Culmensi beneficio Regis & Sedis Apostolicæ reseruatum tenuerat, & posteaquam Episcopatum Warmien. adeptus esset se illà abdicauerat, à Rege Psrockonium

205.

Qualem se
in hoc Ma-
gistratu vi-
rum exhibu-
erit.

206.

Psrockoni-
us Gnesnē.
Præpositus.

conius obtinuisset. Igitur primâ quæ oblata est occasione ab aula se subducendi vsus Episcopatum, Præmislien. multum dissuadente Tarnouio cum reservatione Præpositurarum Gnesnen. & Lancicien. deferentibus ijs ipsis quibus stimulantem inuidiâ gratum erat eum ab aula longius submoueri, accepit : dicere solitus minimè conuenire ijs qui sacris addicti essent, diutius in aula morari, eorum officium esse procurare salutem humanam, easque inirationes quibus quamplurimi ad rectam virtutis, & pietatis viam reduci possent. Cæterum diligenter expendens quem iniret vitæ statum, ita se comparabat vt vocationi suæ quoad eius fieri poterat responderet, ac memor suæ cum Carncouio coniunctionis, ab illo Episcopus more solenni inaugurari voluit, ac eius rei gratiâ, & præterea voti ad aram D. Adalberti persoluendi causâ Gnesnam vsque profectus est, benigneq; à Carncouio exceptus & consecratus, cum is quantoperè fidei & pietati Psitroconij fideret testari voluisset, sciretque eum aliquot septimanis in Archidiœcesi Gnesnen. moraturum, totam Episcopalis muneris functionem cum illo communicauit. Conuento deinde in Arce Ciecho-cinenfi Tarnouio (Episcopus Vladislauien. iam is à Rege renunciatus erat) in Siradien. Territorium posteaquam Archiepiscopum Lanciciæ iterum salutasset diuertit, atque in paterno prædio paulò minùs vno Mense exacto, vicinas quasque Ecclesias secundum acceptam ab Archiepiscopo potestatem in

207.

Ut se ab aula remoueat, Episcopatum Præmislien. frustra dissuadentibus amicis, acceptat.

208.

A Carncouio Gnesnæ consecratur.

209.

In Archidiœcesi ita

tem in

tem inspexit, statumque illarum explorauit, multa templa recens constructa consecrauit, multa millia hominum sacro chrismatis oleo inunxit, in eoque opere ita diligens ac sedulus fuit, vt nec valetudini nec sibi ipsi parcere vellet, ac planè rudimenta functionis suæ in aliena Diocesi deponere studeret. Postea in Cestochouien. Monasterij toto orbe celeberrimo Diuæ Virginis templo sacris operatus, votisq; exolutis, ad Episcopatum suum profectionem suscepit, quò posteaquam peruenit, totum se planè ad obeundum officium illud diuinitus ad se delatum effudit, non ad honorem & ad dignitatem, sed ad labores & sollicitudines se vocatum dictitans. Cuius rei memor, in ipso suscepti muneris initio eò animum intendit, vt instituta totius Diæcesis vniuersali visitatione ouile gregemq; suum exactè recenseret, quod ita præstitit, vt triennio toto huic rei impensa operâ nullum paulò illustriorem in tota Diocesi locum prætermiserit, quem non adierit, ratio- nesq; Ecclesiarum & eorum qui ijs præerant diligenter examinauerit, ac legibus quæ ad Cleri reformandos mores, populumq; ad pietatis studia incitandum pertinerent latis, plurima in pristinum statum reduxerit, sæpè ipse è publico suggestu concionatus, nunc cohortationibus, nunc sanctissimarum actionum exemplo cæteris præcundo, arguendo obstinatos, vnum quemq; salutis suæ commonefaciendo, pij & diligentis pastoris munus obibat, & vt omnes officij sui admoneret, edictum contra v-

G

furarios

volente Ar-
chiepiscopo
Episcopalis
officij rudi-
menta po-
nit, templa
consecran-
do, & in vi-
sitatis Ec-
clesijs chry-
smate fide-
les Vngen-
do.

300.

Visitat Vni-
uersam Di-
ocesim suā

301.
In Templi
Cathedra-
lis Præmi-
slien. Vio-
latores gra-
uiter ani-
maduertit
nihil veri-
tus eorum
potentiam
ac familiæ
splendorem

302.
Magno &
constanti
animo Tē-
pla ac redi-
tus eorum
ab Hereti-
cis recupe-
rat.

furarios & concubenarios promulgari fecit, grauif-
simas & à iure præscriptas pœnas proponens ijs qui
eiusmodi criminibus tenerentur. Acciderat vt tem-
plum Cathedrale, orta inter Ioannem Thomam
Droiuuium Referendarium Regni ac Capitaneum
Præmisliensem, & Stanislaum Stadnicki de Lesko
pugna, tormētorum ictibus ac cæde nonnullorum in
ipsa templi sacra area perpetrata violaretur: indi-
gnè eam rem vt par erat ferens Episcopus, omnibus
aditu Ecclesiæ interdixit, eum qui seditionis author
erat à sacra communione remouit, Capitaneus is
erat. Præmisliensis homo potens ac factiosus, qui
cùm initio decretis Episcopi nequaquam obsecun-
daturus putaretur, eò tamen postea se demisit vt
veluti præsentì numini sacris vestibus induto Epi-
scopo, & extra limen Ecclesiæ progresso ad genua
aduolueretur, supplexq; cunctis vehementer admi-
rantibus veniam facti precaretur, atq; impositam
eo nomine sibi pœnam vltro susciperet. Eadem ani-
mi constantiâ vsus aliquot sacras ædes ab Hæretici
occupatas Catholico ritui restituit, prouisionesque
earum recuperauit. In propagando cultu Diuino
sedulus, non modò idoneos verbi diuini præcones
conquirebat, sed ipse etiam idem munus sæpè obi-
bat, inter alia pietatis studia pauperum & egeno-
rum peculiarem curam habuit, ac vt decenter & re-
ligiosè in Xenodochijs Nosocomijsq; degerēt, omni
ex parte prouidit; Litaniarum vesperi quotidie re-
citandarum vsum in eiusmodi collegia introduxit,
ac lege

ac lege perpetua id ipsum sanxit. Et ut, quemadmodum existimaret, curam pauperum Episcopo incumbere demonstramus, argumento sit, quòd designatus adhuc Episcopus, dum Rex Corcini peste eo tempore & fame circa quaq; grassante versaretur, ac plurimi eò opis implorandæ causâ confugerent, ille egenorum patrocinium suscepit, vestes alimentaq; prouiderit, & gregem pupillorum in classes diuiserit, alios artibus mechanicis erudiendos tradiderit, nonnullos obsequijs locupletiorum addixerit, omnium uti pater curam gesserit, aulâ totâ Regis inspectante, & optimi Antistitis pium erga egenos affectum mirante probanteque. Iaslicijs certè oppido Episcopatus Præmislien. ædes pauperibus alendis construxit & dotauit. Brzozouien. Xenodochium prouentibus annuis auxit. In coërcendis puniendisq; ijs qui in aliquo deliquerant seueritatem mansuetudini permixtam adhibebat, cōtentus sæpè si quis maximè ex Clero verborum illius efficaciam permotus facti pænitentiam lachrymis testaretur. Aliquem semper Sacerdotem, qui omnium suarum actionum inspector & testis esset secum habebat, eumq; pietate insignem ac potissimum aliquem è Societate IESV deligebat. Quo die in Episcopum consecratus est, vestem cilicinam, clam comparatam sumpsit, totoq; triennio detulit, alijs item ad domandos inordinatos carnis motus vsus remedijs, extraordinarijs abstinentijs, ieiunio etiam Aduentus Domini quod illi solenne erat,

303.
Miræstro-
conij) Epi-
scopi erga
inopes pie-
tas.

304.
In delin-
quentes be-
nignus, in
se austerus
cilicium
quod die
consecrati-
onis suæ sū-
psit ad triē-
nium non
deposuit.

305.

Episcopi &
Senatoris
dignitatem
grauissimè
tuetur in
Russiæ cō-
uentibus.

quotannis exactissimè obseruato, se macerabat. lam verò in Politica Episcopatus administratione, eaq; muneris sui parte quæ ad Senatoriam functionem pertinet explenda excellens admodum fuit. Exigua erat antea in Russiæ conuentibus Episcopi Præmissiensis authoritas, quòd ea non multum opibus pollens tantorum Procerum, quibus ea prouincia abundat, potentiâ obscuraretur; Sed Pstroconius initio statim suscepti Episcopatus, nunc hos, nunc illos sibi adiungendo, ac officijs amorem primariorum sibi conciliando effecerat, vt longè aliam de se homines conciperent opinionem, existimarentq; illum arbitrio alieno non addicturum sua cōsilia, sed ea ex animi sui sententia moderaturum, id quod primo qui Visnæ erat indictus conuentu, luculenter satis ostendit, nam magno Procerum numero qui eum honoris causâ deducebant eò ingressus, in expediendis consilijs publicis facillè primas partes tenuit, ita vt & sententia ipsius ab omnibus comprobata esset, & cùm antea Senatores omnes dictis sententijs excedere loco consilij, quo

Anno Dñi.

1603.

Equester Ordo priuatim de rebus deliberare posset, solerent, tunc publico omnium consensu quod Nobilitas multum candori Episcopi fideret, illum & alios Senatores retinuerit, nec aliter nisi illis præsentibus & præsidentibus consilia sua se expedire velle ostenderit. Quanta authoritate in Comitij Cracouiensibus Anno Millesimo Sexcentesimo Tercio celebratis, quæ prima posteaquam Episcopus factus

306.

Dicta pri-
mum in Se-
natu à Pstro

celebratis, quæ prima posteaquam Episcopus factus

Etus esset fuerunt, sententiam dixerit, & quam spē
 de se concitauerit, non attinet recensere, illud sanē
 constat neminem tunc fuisse qui partium factione
 infectus non esset, qui illi Vicecancellariatum, quo
 per leges Regni Tylicius Episcopus Varmiensis diu-
 tius fungi non poterat, deberi non putaret, quæ res
 mouit Cancellarium, vt omni conatu ad retinen-
 dum in Magistratu Tylicium incumberet, quod de-
 mùm Terrarum Nuncijs Tylicium lege soluentibus
 obtinuit. Reuersus ad Episcopatum, in eo consti-
 tuendo omne tempus impendit, inprimis autem de
 iuribus bonorum Ecclesiæ diurnas controuersias
 cum potentibus vicinis ortas, & in varias lites pro-
 ductas mirâ quadam solertiâ sustulit, finibusq; cer-
 tis fundum Ecclesiæ circumscripsit, ne qua deinceps
 de eo quæstio oriri possit, prædia nonnulla restau-
 rauit, vnum etiam extirpatis excultisque agris con-
 struxit. Oppidum Iaslicien. in finibus Regni Hun-
 garix situm, mercatu vini nobile, muris cingere ag-
 gressus non mediocri parte eius operis effecta, po-
 steris eius munitionis perficiendæ exemplum reli-
 quit. Grauis eo tempore in Regno Poloniæ famili-
 am Diui Dominici discordia agitabat, paucorum
 factione seiunxerant se Monasteria Russiæ ab obse-
 quio eius Ordinis per Poloniam Præfecti, denique
 eò vsq; ambitio discordias fouentium processerat,
 vt magno religionis dehonestamento, ad arma &
 cædes esset ventum, his illos è Monasterijs extur-
 bantibus. Proceres pleriq; prout erga alteram co-
 rum par-

conio sen-
 tētia, quā-
 tum illi cō-
 mendatio-
 nem conci-
 liauerit.

307.

Episcopatū
 suum ab in-
 iurijs vin-
 dicat ac in
 splendorem
 pristinum
 restituit.

308.

A Clemens
te VIII. P.
Max. arbi-
ter ad com-
ponendas
in Diui Do-
minici per
Russiam &
Poloniam
controuer-
sas consti-
tutus, rem
inter dissi-
dentes feli-
citer com-
ponit.

309.

Ioannis
Tarnouij
Archiepi-
scopi Gne-
snen. mor-
bus supre-
mus.

Qua ratio-
ne in Ar-
chiepisco-
pum eue-
ctus fuisset.

rum partem affecti erant, Episcopi etiam alij Rus-
sis, alij Polonis fauebant, opemq; ferebant. Res a-
gebatur magna contentione non in Polonia modò,
sed in Vrbe ipsa, adeò vt Clemens VIII. Pontifex
Max. manum supremæ potestatis ad comprimendâ
eam seditionem ad mouere coactus fuerit. Igitur is
dat negocium Pstroconio cognoscendæ eius causæ,
qui solerti adhibita industria, posteaquam vtriusq;
partis rationes expendisset, graui Oratione castiga-
ta virorum religiosorum minùs religiosa contentio-
ne, persuasit vt depositis odijs æquas, quas ille præ-
scripserat, concordix conditiones acceptarent, ita
tùm perniciosum Schisma extinctum, & dignitati
Ordinis in Ecclesia Catholica suo merito illustris, o-
prime consultum est. Interea fit certior Pstroconi-
us Ioannem Tarnouium Archiepiscopum Gnesnen-
sem supremo grauatum morbo, in summo vitæ pe-
riculo versari. Paulò antè is Stanislaò Karnkouio
immortali memoriâ digno Antistite, qui Ecclesi-
am Gnesnensem Collegiumque eius beneficentiâ
suâ ita auxit, vt quod nunc cum splendorem retine-
at, illi potissimum acceptum ferat, vita functo, Ar-
chiepiscopus Gnesnensis Regis beneficio renuncia-
tus erat, prælatus in ea petitione Tylicio qui ma-
gnoperè eam dignitatem quæ prima est in Repub.
concupiuerat, non solùm quod locus is vetusta con-
suetudine Episcopis Cuiaviensibus deferri solitus
fuerit, verùm etiam quod Tarnouius sua animi ma-
gnitudine partisque opibus, & tantis quas sibi com-
parauerat

parauerat clientellis, eorum conatus qui de Rege in ordinem redigendo consilia inibant repressurus, & Regiam dignitatem Primatiali potestate asserturus putaretur. Quam conceptam de se expectationem ut non modò conseruaret verum etiam augeret, ita se statim comparabat, ut splendore nominis sui & liberalitate in pristinum statum Archiepiscopalem dignitatem restitueret; cuius rei causa, præter splendidissimum & numerosum aulae comitatum, complures magni nominis Senatores sibi adsciuerat, qui illi praesentes essent, & quorum opera in consilijs expediendis inniteretur, maioreque apud omnes esset autoritate: Gnesnam eo apparatu ingressus, ut suam magnificentiam omnes qui unquam in eo genere clari & illustres erant, cunctorum confessione superarit, vniuersamq; Poloniam in admirationem sui conuerterit. Erat ei idem de Repub. sensus cum Sigismundo Miscoiuo consanguineo suo Supremo Regni Marschalco, ac præcipuum hominum opinione in Regis gratia locum eo tempore tenente, utriq; idem studium Regiae dignitatis conseruandae, quorum potentiam cum in tantum excreuisset, ut sua factione quiduis in Repub. effecturi viderentur, Cancellarius sanè siue quòd omninò ita existimauerit, seu inuidiae in Tarnouium, cuius omnis apparatus valde illi suspectus fuit, concitandae causa, spargit Tarnouium conspiratione cum Rege facta Regnum inuitis Ordinibus per vim in proximis Comitibus in filium Regis Vladislauum Principem

Quante apparatu Gnesnam ingressus.

Quae similitudines inter eum & Cancellarium interuenissent.

cipem transferre velle, eiusdem criminis Miscouium, ac præterea quod is afficitis peregrinis titulis Equitis Poloni modum excederet, infimulat. Erat. tum quoq; in deliberatione Regis connubium, erant præterea multa Reipub. negocia, totq; & tam potentes factiones, ut quemnam exitum habitura essent futura comitia incertum esset, maxime quod in iisdem Vicecancellariatus, Tylicio Episcopatum Cuiavian. adepto, alteri cuiuspiam conferendus esset, qui ne ad eum qui alterius factionis esset deueniret, Cancellarius summa ope adniti constituerat. In eorum statu ut dixi Tarnouius graui ictus morbo posteaquam aliquot septimanarum ægritudine vexatus esset, pie & religiosè excessit à vita. Venerat ad eum Pstroconius paulò antè quam vità functus esset, sed iam à sensibus alienatum intercluso lingue usu eum repererat, ut nulla de re cum eo conferre posset. Delatam autem ad se suprema Tarnouij voluntate testamenti curam ita suscepit, ut nihil prætermitteret, quò ea quæ ille iussit rata fierent, in earum re summam fidem defuncto amico & benefactori suo præstitit. Et sanè nisi ille suam auctoritatem interposuisset, piæ Tarnouij foundationes, in quas ille liberali animo grandem pecuniæ summam effudit, in irritum recidissent. Iustis Tarnouio Locuicij persolutis, rebusque illius ritè ordinatis constituerat in Russiam ad Episcopatum reuerti, quo hominum sermoni se subtraheret qui existimabant eum Vicecancellariatum ambire, sed cum in Comitibus,

400.
Moritur
Tarnouius

Eius sup.
premiæ Vo-
luntatis ex-
ecutor
Pstroconi-
us iusta Lo-
uicij de-
fucto per-
soluit.

tijs, quæ iam indicta erant, insultaturos plerosque mortuo Tarnouio, famamque & existimationem illius calumnijs oppugnatos prospiceret, veritus ne & defuncti, & suam pariter innocentiam in discrimen conijceret, mutauit sententiam, tantisperque Louicij substitit donec Comitijs inchoandis dicta dies veniret. Quæ posteaquam appetijt profectus Varfauiam amicis hortantibus ne sibi deesset, minimo sanè conatu summa Regis voluntate munus Vicecancellariatus consecutus est, opus sanè maioris quàm alio vnquam tempore negotij. Videbatur enim Rex cum factioni Zamoyscianæ opposuisse, vnumq; è reliquis legisse cui potissimum fideret, cuius prudentia & consilio niteretur. Comititia quidem ea agente Cancellario rebus infectis soluta sunt, Rexq; tantummodo duobus Senatus consultis factis, quorum alterum de connubio Regis, alterum de concedenda Electori Brandeburgensi cura ægri in Prussia Principis fuit, Varfauia Cracouiam profectus est. Omnium planè tunc oculi erant in Pstroconium conuersi, in illum omnis incubuit inuidia popularis. Sed profecto est quiddam diuinum in ijs viris qui difficillimo tempore gerendis Magistratibus admoventur, vt peculiari ij Diuini numinis ope subleuati videantur. Erant pleriq; Pstroconio parum æqui, qui nihil minùs quàm huic Magistratui ferendo parem, & mox suo ac Regis dedecore tanto oneri succubiturum eum augurarentur. Sed ille suscepto eo munere, omnes industriæ

401.

Pstrokon-
ski Vicecan-
cellarius
Regni re-
nunciatus.

H

intendit

402. <sup>Eximia
Pstroconij
Vicecancellarij in obe
undo suo
munere so-
lertia.</sup> intendit nervos, ad gerendum ex dignitate Regis & Reipub. eum Magistratum, effecitq; vt non modo Regem non pæniteret hoc eum honore auxisse, verùm etiam reliqui omnes faterentur tali tempore neminem alium aptiorem fuisse qui Regias partes contra maleuolorum conatus accurata publicorum consiliorum moderatione tueretur. Comem & facilem se omnibus præbere, palamq; animum ab omni æmulatione & maleuolentia alienum ostendere, sincerè vel cum ijs ipsis qui non benè ei vellent, agere, quasi innatum illi erat. Ea re effecit vt Cancellarius ipse, posteaquam actiones ipsius propius inspexisset, non malè de illo existimare cepit, datiq; ad eum literis, & deposita omni similitate ad capeßendam Rempub. consiliaq; secum cummunicanda eum cohortatus fuerit. Et sanè si is diutius vixisset, effecisset mox Pstroconius suo candore & sincero de rebus iudicio, vt illi non minorem Cancellarius quàm alijs qui ab ipsius arbitratu pendebant, fidem haberet, neq; eo res deuenisset, quò mox vitâ functo Cancellario hi qui, vt aiebant, ex mente Cancellarij præposteris consilijs ingentem in Repub. motum excitarunt, progressi sunt. Sed cùm Cancellarius quarto ab exactis Comitijs Mense Anno salutis humanæ Millesimo Sexcentesimo Quinto in viuis esse desisset, non modo tota negotiorum moles in vnum incubuit Pstroconium, verum etiam ea quæ viuente Cancellario à quibusdam agitata dicebantur, de indicendo Conuentu Rocofiano consilia
404. <sup>Rokofzy
initia.</sup>

filia in apertum proruperunt, authore Nicolao Zebzidouio Palatino eodemque Præfecto Generali Cracouien. viro acri, non ita pridem Regiâ gratiâ florenti, & eo offenso popularem auram sinistra Regiarum actionum interpretatione captanti; quæ res quantum in Repub. mali pepererit, quibusq; dissidijs pacatum Regni statum exagitauerit, ac postremo ciues ipsos in mutuam perniciem armauerit, alio loco à nobis narratum est. Ad Pstroconium quod attinet, ille pacatorum consiliorum auctorem se præstitit semper, tum potissimum cernens grauari Regiam existimationem confectis criminibus, odiumq; populi augeri, eò incubuerat, vt conciliandis hominum animis crescentem inuidiam minueret. ac inprimis Stanislaum Zolkieuium tunc Castellatum Leopoliem. ac Præfecturæ Exercituum Regni pro Zamoscio vicarium, vnum ex intimis amicis Zamoscij, virum recti iudicij & priuatis rationibus publicam salutem anteferentem Regi conciliauit; effecitq; vt mortuo Zamoscio huic vni, etsi Regi aliquantisper ob amicitiam Zamoscij suspecto, secundum mortem illius cura Exercitus demandaretur: plurimum ea res valuit ad labefactandas partes aduersæ factionis. nam cum pleriq; cernerent Zolkieuium non fauere conatibus Palatini Cracouien. facile iisdem in partes Regias concesserunt; Pstroconio in eam curam incumbente vt quàm plurimos ad rectè de Rege Regijsq; destinatis sentiendum induceret. Præcipuè autem aduersa factio in inuidiam po-

405.

Pstroconius Vicecellarius mortuo Cancellario, difficilimo regni tempore totam negotiorum molem sustinet.

Zolkieuū Regi conciliatum Rokossonorum conatibus opponit, & per eos plurimos in Regias partes pertrahit.

406. Quas ob
causas Regi
ab aduersa
parte con-
statum odi-
um.

pulique odium vocabat Regem, eo quod ille dissentientibus plerisque & dissuadentibus Constantiam Caroli Archiducis Austriae filiam prioris uxoris sororem germanam consortem thori destinaret, ea res aduersa vulgi opinione excipiebatur. paucique erant qui sibi id persuaderi paterentur, id, Summo Pontifice annuente & sacris legibus, quibus Rex cum prioris uxoris sorore matrimonium inire vetabatur, eum soluente, rite & legitime fieri posse. Hoc illud aiebant aduersarij eo matrimonio peti, ut Rex illicitis matrimonij pactis initis Regnum Austriacis traderet; multae sub hoc nomine sparsae in vulgus opiniones, vanae licet & nullo nixae fundamento, apud credulos & in seditionem pronos fidem habebant. Et Rex quidem circa exitum anni, deducentibus in Regnum sponsam Maria matre, Maximiliano fratre Archiducibus Austriae, Cracouiae nuptias celebrauit, effecitque ut sacri simul & secularis Ordinis praecipui quique eis interessent, actumque eum cohonestarent. Caeterum factio aduersa tanto magis exarsit, non in Regem modò, sed in omnes qui Regijs destinatis non aduersati fauere ijs putabantur, praecipua autem inuidiae flamma haesit in Pstroconio; ille omnium sermonibus Regiarum nuptiarum conciliator, eorumque consiliorum, quae vulgò suspecta erant, auctor existimabatur. Vidit ille & prauidit, Regique ipsi saepe dixit, ea quae mox secuta sunt euentura, suasitque Principi ut aliquantisper opinioni hominum sese accommodaret: sed eò iam
res de-

407. Idem odiū
deriuatur
in Pstroco-
nium, sed
falso.

res deuenerat, vt nec Regi ipsi integrum esset resili-
re ab incæpto, nec dignitate salua poterat rescinde-
re pacta, fidemq; datam Principibus Austriacis, qui
duobus Summis Pontificibus Clemente VIII. &
Paulo V. suadentibus & annuentibus hanc ipsam
Regio matrimonio destinârant: Non est huius loci
vt vtilitates huius connubij, Regemq; & eos qui
hoc consilium probârunt nihil perperam egisse ostē-
dam, hoc tantum innuisse, suffecerit Pstroconium
nunquam quidem Regi authorem huius nouæ, &
vulgò non probatæ affinitatis contrahendæ fuisse,
cæterum re perfecta non secus ac si ipse princeps e-
ius consilij esset, ita Regem factumque eius tuendū
suscepit, vt grauissimis rationibus ostenderet, non
bene eos patriæ consulere, qui Regem & Senatum
eò nomine apud imperitum vulgus inuidiâ onera-
rent. quippè seditionis & intestinæ discordiæ causas
ab ijs quæri apparebat. Quod mox innotuit, cum
Palatinus Cracouien. cum Hæreticis consilia com-
municare cæpisset, atq; eorum potissimum fretus
potentiâ primò ad Stezicam, mox Lublini conuen-
tum egisset, generalemq; totius nobilitatis conuen-
tum, quem Rocos, petito ab Hungaris gente ad se-
ditionem nata nomine, appellare placuit, ad Sen-
domiriam priuatus homo priuata autoritate indi-
xisset. Multa hîc commemorare possem proposita
à Pstroconio consilia ad eludendos conatus aduersæ
factionis prudenter accommodata, sed duo tantum
attingam, quæ salutaria fuisse, & salutem ipsam Re-

408.

Pstroconia-
us tamen
partes Re-
gias tuta-
tur strenuè
tanquam
cōmunem
causam.

409.

Rokossano-
rum conuē-
tus quorū
cōsilijs pru-
denter ob-
uiat Pstro-
conius.

gi attulisse exitus docuit. Alterum est Zofkieuio reconciliata gratia Principis, eo in aulam dissuadē-
tibus plerisq; euocato, quam rem tantā curā egit.
Pstroconius, vt cū Zofkieuius iam ad Regem
proficisceretur, & nescio quis suspicionis scrupulus
Regi ab inuidis, & Zofkieuianæ laudis osoribus in-
iectus esset, persuasumq; vt Rex ad eum mitteret,
quo ex itinere domum regrederetur, obstitit con-
stanter Pstroconius, effecitq; vt ventientem Rex be-
nignè susciperet, curam publicæ salutis illi deman-
daret, quam ille fide integra gessit & sustinuit. Al-
terum est cū iam Rocosiana factio apertam spira-
ret rebellionem, atq; in eo res esset; vt Cracouien.
Urbe præsidio firmata, Palatinus Reipub. nomine,
Regem ingressu eius Urbis arceret, arcemq; & insi-
gnia Regni in potestate sua teneret. quoad Rex o-
biecta, vt illi dicebant, crimina coram datis à nobi-
litate arbitris dilueret. Fit de eo consilio certior
Rex, cōuocato Senatu proponitur quid in tali casu
facto opus sit. Cracouiamne cuius Arx iam modi-
co Palatini præsidio tenebatur, & quam Palatinus
ipse mox maioribus copijs ingressurus dicebatur, e-
undum & præuertenda celeritate hostium consilia,
an in Prusiam secedendum quoad Zofkieuius qui
in Russia copias agebat cum Exercitu superueniret.
plerisq; Senatoribus periculi Regis quā dignitatis
maiores rationem ducentibus, & vt in tutum locū
permisā hosti Cracouiā Rex se cum coniuge & libe-
ris reciperet, aut certè Varsoviæ ubi tūc cum aula
erat

erat subfisteret, ne quam occasionem hosti armato sua discessione vel Cracouiæ occupandæ conatu sui violandi præberet suadentibus, è contra Psiroconius grauiſſimis rationibus concessâ aduersarijs Cracouiâ, actum esse de Rege & Regno ostendit, eundem obuiam hosti & audendum, celeritate tantum opus esse, cætera ac iter ipsum expeditum fore, ciues Cracouienses integra esse erga Regem fide, nec Palatinum ita paratum esse vt Regē præuenire possit, & si præueniatur non ausurum eò progredi. Varſauiæ qui subsistendum Regi suaderent, eos longè maiori periculo personam Regiam obnoxiam facere, quid enim non ausuros hostes occupatâ Cracouiâ, fugæ verò & in tutiora loca sese recipiendi consilium longè à dignitate Regia, longè à præſenti rerum statu alienum videri, ad fallendum tamen distinendumq; hostem naués parari placuit, sparso rumore Regem Torunium vel Mariæburgum in Prusiam nauigaturum. In hâc sententiam frustra renitentibus alijs factò Senatus consulto, eâ ipsâ horâ decreta est Cracouiæ profectio, eodemq; die susceptum iter, vt aduersa factione nihil minùs quàm eo tempore Regem Cracouiæ profecturum suspicante, Rex priùs propè Cracouiæ constitit, quâ à Palatino eodem iter intendente id sciri possit, eoauctusq; sit Palatinus retrocedere reuocato properè ex arce Cracouiensi suo quod isthic erat præſidio ne in potestatem Regis veniret; vtriusq; istius consilij authore Psiroconio suscepti Regem nunquam prænituit

500.

Cracouiæ
Regi in pri
mis occu
pandam
salubriter
contulit
Psiroconi
us.

501.

Quod pro
ceres in Se
natus con
sulto & exi
tus impen
se compre
bavit.

502.
Pstrokon-
ski Cancel-
larius Re-
gni.

nituit, & prudentes rerum æstimatores optimè rebus Regijs ea ratione consultum esse iudicabant, quod & exitus rei probauit. Multa alia referre possem quæ ille Regi vtiliter suasit, erat enim vir perspicacis iudicij & prompti consilij, quod non solum grauitè proponere, verum etiam prudenter explicare nouerat. Cancellarius Regni in Comitij Regni Varsauien. Anno 1606. renunciatus, collegâq; in eo munere sortitus Stanislaum Minski ex Palatino Lancicien. Procancellarium Regni à Rege creatum, summam tamen consilij ipse tenuit, quod Procancellarius inuidiam apertè subterfugeret, neque earum actionum quæ Magistratum eum gerentibus pro salute Principis intrepidè suscipiendæ erant, partem aliquam capeßere vellet. Itaque Pstroconius, & ea ipsa Comitia & Visliciensẽ Conuentum, quem Regiarum partium Duces, Rocosiano apud Pokriwnicam actõ opposuerat, & cui Rex ipse vniuerso ferè Senatu sibi adistente præerat, ablegato ad Rocosianos Procancellario, & mox eodem graui morbo oppresso solus obiuit, omniaq; Cancellarij munia sustinuit: soluto eo conuentu quod Rocosiani graues & iniustas, Regi & ijs qui cum Rege erant conditiones ferrent, motis contra eos copijs ad Ianouecium ventum est, vbi Palatino Cra-couien. & Ianussio Radiuilo qui Exercitui Rocosiano præerant, vel captis vel deditis, vel vt ipsi aiebant sponte iudicio Senatus sese permittentibus, cum non deessent qui suaderent authores seditionis vel necan-

vel necandos, vel in vinculis retinendos, hic quoque
 mitioris sententiae author fuit Pstroconius negans
 per leges Regni licere in ciues ordinario iudicio no-
 dum iudicatos animaduerrere, maioremque motum
 excitatum iri, si illi licet id meriti, opinione ramen
 vulgi infantes existimati, vel morte punirentur, vel
 contumelia afficerentur, diem potius illis dicenda
 ut in proximis Comitijs se sisterent, causamque exci-
 tati tumultus dicerent. Ita illi tum sponfione data,
 dimissi, cum non seruata fide iterum armis & non
 iure se tuerentur, neque vocati ad Comitua venire vel-
 lent, non deerant qui lenta Pstroconij consilia accu-
 sarent, sed illi semper constitit ratio dati consilij.
 Secuta sunt postea Comitua anno 1607. Varfauiae
 indicta, armata illa & turbulenta, cum Castris quo-
 rum praesidio tuto negocia publica tractarentur, ad
 Urbem admotis, tertio inde milliaro hostium ca-
 stra abessent, & inter militarem strepitum armorumque
 vim consilia expedirentur. Actum est cum Rocosi-
 anis ut ab armis discederent, atque arbitrio Senatus,
 & totius Reipub. se causamque suam permitterent,
 sancitae plurimae leges ad stabiliendas Nobilitatis li-
 bertates circumscribendumque Regium imperium
 pertinentes, satisfactum magna ex parte populi de-
 siderio & minus aquae flagitationi. Rex ipse quod
 suum pacis cupidum animum cunctis declararet, ni-
 hil se non facturum quod concordie omnium senten-
 tia a se postularetur testatus est, & fecit pleraque fe-
 cissetque multo plura, nisi orta inter Ordines Regni

503.

Eius contra
 reos Rokof-
 fanos miti-
 or proposita
 sententia

504.

Cum Ro-
 kossanis pri-
 mo pacatis
 consilijs ac-
 tum.

de rebus controuersis disceptatione, mutuis altercationibus Comitiorum tempus extractum fuisset. Postremò cum nullis omninò rationibus Rocosiani ut pacare se gererent, ab armis discederent, causam suam iudicio Ordinum Regni permitterent adduci possent, cum persuasiones amicorum & principum Senatus qui ad illos Regis permissu sæpè comcebant, cum Regis & totius Reipub. auctoritatem, contemnerent, factum Senatus consultum, ut nisi intra certum diem arma deponerent, eo loco quo hostes patriæ haberentur, & vi atq; Exercitu ad officium reducerentur: Néq; tamen his illi territi rem pene dictu incredibilem ausi non plures quàm duo Palatini, Nicolaus Zebrzidowski Cracouiens. & Ianussius Grudzinski Rauensis, ac Castellanus Parnauiens. Petrus Staborowski, isq; nondum eò sacramento quò Senatores Regi & Reipub. obligantur obstrictus, nec pleni iuris Senator, pauci præterea ex Equestri Ordine, Regi Regnum publicè proposito edicto abrogârunt, iustitium indixerunt, inter regnum promulgârunt. Erat Regia causa potior & iure, & viribus maioribus nitebatur, stabat à partè illius & Comitiorum consensus, & vniuersus Senatus, & exercitus robur. Aduersariorum è contra omnis in eò spes, militem Regium contra ciues arma non stricturum, faciliùs eum seditionem moturum, quàm causam Regiam armis defensurum. Nec temerè ea orta erat fiducia, nam plerosq; è Regio Exercitu ea opinione imbuerant Rocosiani quasi illi
pro li

pro libertate niterentur, hi qui cū Rege stabant, eandem oppugnatum irent, itaq; & in Castris præfente Rege variæ voces audiebantur, & postmodū cū Rocosiani primi versus Cracouiam castra mouissent. Rexq; cū Exercitu eos secutus, & apud Varcam oppidum affecutus fuisset, complures militum turmæ iussæ cū hoste manus conferere imperium abnuerunt. & nisi arte Zolkieuij, seueraq; in paucos seditionis auctores animaduersione, exercitus exactis proditoribus purgatus fuisset, nescio an non summo gentis nostræ dedecore, Regis eorumq; qui Regias partes sequebantur causa prodita fuisset. Nec apud Vranscum ea alacritate animorum à Regijs militibus excepta pugna trepidatumq; & magna confusione res acta, ducibus ipsis qui bello præerant, præerant autem Carolus Chodkieuicius dextro, Stanislaus Zolkieuius sinistro exercitus cornui, non satis inter se concordibus, ita vt Rex ipse in summo periculo versaretur, & fuga passim conturbatis ordinibus fieret. Insperata ea res accidit nobis, qui cū Pstroconio non longè à Prætoria Regia cohorte inermes substiteramus, visaque res proditioni similis, idq; veritus Pstroconius adacto calcaribus equo ad Regem contendit, præfatus se cū Rege omnem fortunæ sortem excepturum, nec aliam salutis viam quæsiturum, conspicatusq; vnum & alterum vexillum fugientium, vexilliferos præhendi iubet, atq; penè inuitos & metu contritos sua authoritate è fuga retrahit, atq; ad Regem, qui

505.

Armistandem decretatum est.

506.

Quæ circa conflictum egerit Pstroconius.

cæteris metu turbatis & varia suadentibus imper-
 terito animi Regij vigore nunquam loco moueri
 potuit, adducit. Mirati sunt qui præsentibus erant E-
 piscopi animi magnitudinem, tantò magis quòd
 nonnulli qui in ipsius comitatu erant, non verbis
 magis quàm exemplo fugam suaderent, eamq; de-
 serito Episcopo turpiter capefferent. Multa præte-
 rea alibi dicenda vel dicta. Victoria Regi obtigit,
 pauci ex hostibus ceciderunt, sparsi reliqui quò
 quemq; fors tulit abierunt, cæsi in acie ut terræ man-
 darentur, ea verò prima Pstroconio cura fuit, ut
 vulneratis medici adhiberentur, ut moribundis Sa-
 cerdotes adessent eiusdem summa sollicitudo, nec
 ulli inter hostes & suos discriminē, pari omnes affectu
 complexus utrisq; simul quantum res & tempus pa-
 tiebatur consultum esse cupiebat, me inter alios pa-
 terno imperio còegit, ut partem curæ eorum qui è
 vita excedebant capefferem, eosq; sacra ex homole-
 gesti expiatos ad mortem Christiano ritu obeundam
 præpararem: feci id non inuitus cum alij deessent,
 qui id munus obirent. Victis prælio aduersarijs de-
 liberabatur quā pænā ij afficiendi essent, qui in acie
 contra Regem steterant, Rege optimo annuente &
 suadente Pstroconio in neminem sæuitum quos for-
 tuna belli seruauit, nulli bona adempta, mansere o-
 mnes incolumes etiam ij qui prodicionis & inite-
 cum Gabriele Bathoreo Principe Transiluanie, de-
 tradendo illi Regno conspirationis rei conuicti sūt,
 quorum vnus Ioannes Felix Herbotus clara, & il-
 lustrā

507.

Victoria
 penes Regē
 stetit.

Sauciorum
 & cæforū
 in pugna,
 pia & accu-
 rata Pstro-
 conij cura.

508.

Pstroconio
 suafore in
 neminem
 rebellium
 sæuitum.

Iussu ortus familia, eruditionis & eloquentiæ opinionione tumens, leuis idem & ob egestatem ad seditiones resque nouandas pronus captus, cum literis proprijs conuinceretur perniciofa in Regem & Rēpub. cum Bathoreo consilia agitaſſe, iam iam capitali supplicio vniuerſi Senatus ſententiā addicēdus, Pstroconij qui extra aciem nullius ciuis sanguinem eſſe fundendum multis iſſq; efficacibus ſemper vſit argumentis, ſententiā ſeruatus eſt, & poſt ſponſione data dimiſſus. Reliquis etiam rebellibus vt Rex veniam daret, ac clementiā potius quam ſeueriori animaduerſione Rempub. pacaret, facile benigniſſimo Principi perſuaſit, itaq; Senatu quoq; vniuerſo in eam adducto ſententiam, agente potiffimū, Zolkieuo, qui quod ſororem vxoris Palatini Cracouien. in matrimonio haberet, ſanguiniſq; arcta coniūctio inter mutuos eorum liberos intercederet, indoluiſſe vices Palatini, & illi iam facti pēnitenti poſtremo fauiſſe putabatur, conditiones quibus Palatinus in Regis gratiam admitteretur, præſcriptæ ſunt. Vocatiſq; ad Regem Cracouiæ eo tempore, aduerſa valetudine laborantem Senatoribus Regni & Magni Ducatus Lithuanix poſtquam aliquantiſper diſceptatum eſſet, inter eos qui maiorem Regiæ dignitatis rationem habendam, & eos qui nonnihil Palatino quoq; indulgendum cenſebant, ad extremum venit ipſe Palatinus, verbisq; præſcriptis præteritorum veniam à Rege petijt, pariterq; conceptis ſcripto orationibus Pstroconius nomine Regio, &

509.

Nullius ciuium extra pugnam ſanguinem fundendum, prudēs cōſilium Pstroconij.

600.

Pax inter Regem & Rokossanos Pstroconio in primis laborante ſtatuta.

601.

Mors pia
Cardinalis
Macieiowij
eiusq; res
in vita ge-
stæ.

Ioannes Zamoyski Archiepiscopus Leopoliensis ; pro Senatu illi responderunt , ita tùm pax coijt , & Respub. pristinæ tranquillitati restituta est. Hæc anno 1608. Mense Maio acta , cuius etiam anni initio Bernardus Macieiowski Sac. R. Ecclesiæ Cardinalis Archiepiscopus Gnesnensis cessit è vita vir pietate insignis , genus illi clarum & illustre , quippe nepos fratris Samuelis Macieiowij Episcopi Cracouiensis , qui Sigismundo Primo , & post Augusto eius filio regnante Princeps Senatus habitus Regni Vicecancellarius fuit , primis ætatis annis sub Rege Stephano militiam professus , aulici comitatus Vexilifer summa cum laude munus id sustinuit , mox abiecto balteo militari sacris initiatus atq; Romam profectus , totum se Ecclesiasticis institutis imbuedum impendit , cunctis ob vitæ integrè actæ sanctitatisq; constantem opinionem amabilis , primò Episcopus Luceoriensis renunciatus , mox legatione Regis Sigismundi nomine apud Sixtum V. Sūmum Pontificem functus , cū magnum sibi in Romana Curia affabilitate & comitate amorem conciliaffet , secundū mortem Georgij Cardinalis Radiuli qui in Vrbe vitā functus est , Clemente VIII. Summo Pontifice Regi eum impense commendante , Episcopatum Cracouiensem adeptus , mox ab eodem Pontifice in numerum Sacræ Rom. Ecclesiæ Cardinalium relatus , postremò mortuo Ioanne Tarnouio Archiepiscopus Gnesnensis factus minùs biennio ei sedi præfuit. Extremis vitæ annis simultas ei cum Rege

Rege intercesserat, fauisse Rocosianorum conatibus putabatur. Sed nos ad nostra, Alberto Baranowio ex Episcopatu Vladislauien. Gnesnam Regia designatione translato, Regia item voluntate Episcopatus Vladislauien. Pstroconio delatus est, quem dignitatis Ecclesiasticæ locum adeptus, iam in portures suas collocatas existimabat. Nihil igitur nisi quoad functionem eam ritè obeundam pertineret mente voluens, totus eò propendebat, ut quam primum Supremi Cancellarij munus deponeret, publicarumq; rerum abdictâ curâ Episcopi officio fungeretur. Ergo Comitij Varsoviæ anno 1609. Mense Ianuario indictis, cum Regem Volborij, oppidum id Episcopi Vladislauien. Cracouiâ Varsoviâ proficiscentem conuiuio excepisset, vix dum rectè inchoatis Comitij institit, apud Regem, ut quàm primum sibi Magistratu abire liceret, quod cum vix tandem obtinuisset, in hospitium reuersus veluti diu desiderata quiete parta, mirificè lætatus est, immensas Diuinæ Maiestati agens gratias, quod in tanta negociorum mole sustinenda singulari ope sibi adfuisset. quòd enim tanto ponderi non succubuisset, quòd Magistratum eum difficillimo Reipub. tempore ita gessisset, ut nec inuidi, nec inimici quidquã haberent quod criminarentur, soli Deo acceptum ferebat. Vna reserat, quæ animum ipsius magnopere sollicitum habebat, daterant authoritate Comitiorum è Senatu & Equestri Ordine qui statum Ducalis Prussie inspicerent, formulam regiminis præscri-

602.

Pstroconio
Episcopa-
tus Kuiaui-
ensis dela-
tus.

603.

Cancellarij
munus de-
ponit Pstro-
conius.

604.
Prussiam
Ducalem
ex Regis ac
Ordinum
sententia
inspicere &
Curatori
fatui Prin-
cipis condi-
tiones exse-
natus con-
sulto præ-
scribere ius-
sus.

605.
Morbo in-
serripitur.

præscriberent, & Alberto Brandeburgico, qui eò quod motæ mentis esset curatore egebat, curatorem Ioannem Sigismundum Electorem Brandeburgensem à Rege & Repub. datum, certis præscriptis conditionibus in possessionem eius curatellæ immitterent, ac nouo sacramento prouinciam illam Regi & Reipub. obstringerent, inter eos quibus hoc negotium tractandum commissum, erat princeps erat, Pstroconius, eum vehementer torquebat cura suscepti istius negocij, nam inprimis ad officium suum pertinere iudicabat omni studio promouere in Ducatu Prussię iam dudum pulsam isthinc & eliminatam religionem Catholicam, id si impensius vrgeret, verebatur ne acrius obnitentibus Hæreticis, status illius prouincię percurbaretur, omnisq; in eum culpa infecti negocij recideret, non poterat autem vllā iustam Regi adferre causam, quò illo annuente sibi liceret domi manere, quamobrem me alijsq; præsentibus, sæpe Deum præcatus est, vt si minùs fructuosa & salutaris Ecclesię ac patrię hæc sua legatio futura esset, se vel morbo impediret, vel si ita diuinę Maiestati visum foret, è vita tolleret. voti vt mox videbimus compotem fecit Deus. Cracouiam ad Regem venerat accepturus mandata secundum, quorum præscriptum Prussicum negotium tractari debuerat. sacro Parasceues die Rege templa Christiano ritu religiose obeunte, cum in deducendo & manu sustinendo Rege aliquantisper festus esset, altera die leuiori febri correptus non, satis curato morbo

morbo Cracouiâ discessit, Volborem properans
 isthic valetudini recuperandæ Medicorum, operâ
 adhibitâ aliquantum temporis impensurus, sed &
 Volboriæ tanta negociorum moles eum circumste-
 tit, vt non modò Medicis, vacare non potuerit, sed
 & ad necessariam etiam quietem sumendam non sa-
 tis temporis ei suppeteret, crebrò eum interpellan-
 tibus amicis, quibus tantum indulgebat, vt sibi
 non parceret. Sed non solum Volborij, verum &
 in itinere deinceps Vladislauiam versùs suscepto e-
 xiguam habuit valetudinis curam, quòd nimium fi-
 deret viribus suis, seq̃ non facile morbo deiici pos-
 se existimaret. In Coualiensi primùm oppido quòd
 vicinum est Vladislauiae sensit se iterum tētari mor-
 bo, die decima sexta Maij Ecclesiam suam Vladisla-
 uien. ingressurus, multos Procures eius Prouinciæ
 obuam sibi progressos magna animi hilaritate ex-
 cepit complexusq̃ est. dies erat nimio solis calore,
 feruida, tot autem viris nobilibus qui honoris cau-
 sa obuam prodierunt Episcopum salutantibus ne-
 cesse erat quemlibet eorum excipere, dicentem, au-
 dire detecto capite, ita incaluit corpus itinere alijs-
 que curis, & ipsa suscipiendi Episcopalis oneris mè-
 ditatione fessum, peractis tamen, ingressus ad Eccle-
 siam cæremonijs, finitisq̃ salutationibus deductus
 ad arcem, multa illustrium virorum frequentia mē-
 sæ assedit, & vix gustato cibo, quasi telo aliquo i-
 ctus subitò se proripuit, secuti sumus abeuntem, il-
 le verò eo morbo lætus, hoc illud est inquit quod in

606.

In suo in E
 piscopatū
 atq̃ in Ec-
 clesiam suā
 Vladislau-
 en. ingressū
 morbus in-
 ualefcit.

K

ipso

ipso tanti honoris ingressu mihi euenire oportuit, ne nimium me extollerem, leui plaga me diuina manus tetigit. Febricula erat leuior, quam vt aliquod periculum ab ea timeri potuerit, & quæ intra vnus horæ decursum deferbuit, sed postridie totum corpus flaua bile perfusum ictericio siue Regio morbo eum affectum esse ostendit. Aduocati Medici venam secuerunt, fluxit ater & adustus sanguis, signaque futuri & diuturni morbi apparuerunt, ac Medicis seriam affectæ morbo valetudinis curam suadentibus, ille inprimis de salute animæ sollicitus Con-

607.

Curam va-
letudinis
suadentibus
medicis &
amicis, cu-
ram animæ
potiorem
habet Pstro
conius.

fessarium Præsbyterum è Societate IESV qui tum Torunenſis Collegij Rector erat Corzeuium acceſſit, huic humiliter geſta totius ſuæ vitæ fatetur, veniam delictorum poſcit, mox ritu Catholico expiatus me acceſſito quaſi iam iam moriturus tabulas ſupremæ voluntatis conficit. Mirabamur hominē vt nobis videbatur ſatis valentem, nec vi morbi de-

608.

Testamen-
to condito
& procura-
ta anima
curationē
valetudinis
tum demū
medicis
permittit,

iectum, in continua verſari cogitatione mortis, animo quidem intrepido, & quaſi magnum quid aggredi geſtiente, ſollicito. Teſtamento legitimè condito, omnibuſq; rite diſpoſitis, ſacriſq; more Catholico expiatus, tum demum acceſſitis Medicis, curandum ſe illis permiſit, lenta erat viſ morbi, cuius cauſſa obſtructio venarum meſſaraicarum à diuturno tempore contracta, nec enim ille niſi morbo vrgente medicinis vtī conſueuerat, nimia quadam ſuæ valetudinis fiducia alios etiam irridere ſolitus, qui cum rectè valerent, medicos nihilominus ad cu-
ram

ram corporis adhiberent. Ego morbi causam ad curas & sollicitudines angoreſq; animi, quos in gerendo magistratu toto ferè Vicecancellariatus & Cancellariatus tempore, sine collega, sine vlllo leuamento, solus tantum onus sustinens pertulerat, re- rulerim. Medicis igitur manum admoventibus tantum abfuit, vt morbi vis decederet, vt etiam maiora incrementa sumeret, per sex continuas septimanas decubuit, hoc temporis interstitio bis recidua febris tentatus, eaq; facile leuatus non remisit animum à publicis curis, ac inprimis quotidie ferè sacrificium incruentum offerens, immensam lachrymarum vim profundeabat, omnes qui adire ipsum vellent, facillimè admittebat, causis iudicandis aliquoties præfedit, de statu Ecclesiæ subditorumq; sollicitus, & cum vt dixi in cogitatione perpetua mortis esset, quasi tamen vitæ certus, ad extremum eius exitum nullam muneris sui functionem intermisit. Cum tertia iam hebdomada morbi præterisset, rari Medici loci mutatione morbum decessurum suaserunt vt Raciazum (arx est Episcopalis amæno admodum loco sita, quatuor miliaribus Vladislauia distans) proficisceretur, fecit id ille libenter, nihil tamen ea migratione effectum, idem morbus, eadem illius vis manebat, & vt dixi maiora in dies incrementa sumebat. Non possum silentio præterire insigne Pstroconij pietatis studium, quod in hoc itinere exhibuit. Templum erat Raciaz à Rozrazouio magnis impensis inchoatum, & ferè iam per-

609.
Morbi causa & occasio.

700.
Aure mutationem frustra captant in eo sanando Medici.

701.
Raciaz Templum

infirmus in
flaurari
curat.

702.
Febri ma-
ligna cor-
ripitur.

fectum, deerant turres, altaria, fenestæ, id à suc-
cessoribus Rozrazouij Tarnouio, Tylicio, & Bara-
nouio neglectum pecoraq; in loco sacro (nam eius
templi in veteris Ecclesiæ loco posuerat fundamen-
ta Rozrazeuius) stabulari, ossa humana diruto of-
sario, à canibus & feris dilacerari & dispergi ita in-
doluit Pstroconius, vt lachrymas tenere non potu-
erit, è vestigio igitur iubet purgare locum, fores ad
portas aptare, ossarium nouum condendis fidelium
ossibus construere, vitreas fenestras conficere, quæ
omnia summa celeritate, illo instante & perurgente
perfecta sunt, & si diuturnior vita illi obtigisset,
haud dubium quin illa ipsa æstate totius fabricæ o-
pus perfectum reddidisset, sed eius rei laus reserua-
batur eius successori, Laurentio Gembicio, qui pa-
ri tactus pietate, simul ac Episcopatum cepit, finem
huic operi imposuit. Morbo in dies crescente, ac-
cessit postremò febris, quam, vt est, malignam Me-
dici vocant, ac insuper triduo ante mortem apo-
sthema dextram faciei partem, ac fauces ipsas occu-
pauit. Nulla iam spes erat salutis, & Medicis tacē-
tibus ipse viribus se destitui animaduertens, nihil
territus suprema necessitate, ad mortem constanter
& piè obeundam se præparabat, sermo nullus nisi
de rebus diuinis, de cælesti illa patria, de diuina er-
ga genus humanum clementia, quotidie, sacrum
Missæ officium, cùm iam destitutus viribus ipse sa-
cris operari non posset, audiuit deuotè & religiose,
petitas ex sacris Psalmis sententias frequenter in ore
habeat.

habebat. Aspersisti me, inquit, Domine hyssopo (bilem enim quæ morbo causam dederat hyssopo comparabat) & mundabor: lauabis me & super niuem dealabor, & Bonum mihi Domine, quia humiliasti me, itemque Paratum cor meum Deus, ac Lætatus sum in his quæ dicta sunt mihi: in domum Domini ibimus. Die Principibus Apostolorum, Petro & Paulo sacra illi suprema, mane vestes poposcit, vestitus (tantum adhuc illi virium supererat) ad altare quod in vicino cubiculo parabatur se deduci iubet, ibi prostratus Missæ Sacrificium Patre Simone Dolefcio è Societate IESV sacra peragente audit, sacraque Sinaxi refectus, vegetior quodam modo reddit ad lectum, non dubitabat se eo die moriturum, nam & triduo antè quæsierat ex me quàm cito ventura esset dies Apostolis sacra, cumque ego tertio ab hinc die venturam eam respondissem conticuit, denique cibum cum eo die caperet, cui inquit vsui cibus iste, cum anima alio egeat, cumque frigore pedes ipsius rigescentes attrectarem, ne mireris inquit, iam inde anima se subduxit, & per partes morior. Hæc lætus & quasi iocanti similis, cum verò mors instaret, aliquantisper commotus, facie non nihil perturbata, Coram Iudice meo inquit mox compariturus, hac vel maximè vrgeor formidine, viximus in aula, Magistratus gessimus, non semper in hominibus negociisque tractandis & expediendis æquabilem modum tenere potuimus, interdum non eà quæ par erat intentione ad altare accessimus. Tum ego:

K 3

Siquid

703.

Die vitæ
suar suprema
ad sacellum per
ducitur &
Missæ sacri
ficio deuote
interest
& SS. Eucharistia
reficitur.

704.

Diem sui
obitus præ
sciuit.

705.
Ad Vicinā
mortem
(quod pio-
rum est)
trepidat.

Si quid tale est, quo ex ea occasione grauari suam conscientiam sentit, nunc doleat. Doleo, inquit, ex animo doleo. Assurgere volenti porreximus manus, ego autem monui Confessarium, vt ita affecto cæteris abire iussis consilium daret, & indulgentiam largiretur, fecit id ille, mox iussu Pstroconij, vniuersā aduocatā familiā, adsint inquit, omnes ac videant me morientem, iam hilarior, iam totus in oratione defixus, sacrum Oleum Christiano ritu extremo vngendus adferri iubet, aderant complures Præsbyteri & religiosi viri, orantibus illis & sacras Litanias recitantibus, ille cum reliqui ora pro eo dicerent, ora pro me ingeminabat. Hoc Sacramento munitus constanti vultu, intrepido animo præstolabatur mortem, & cum iam vox deficeret, orsus Dominicam Orationem, quamuis submissa voce, ita tamen vt à nobis qui aurem ori eius admoueramur intelligi posset, in his verbis, AVE MARIA, creatori suo spiritum reddidit, adeo placidè & sine aliquo corporis motu, vt somnum cepisse potius, quam mortuus esse existimari poterit. Coluerat ille peculiari ritu Beatissimam Virginem, atq; ab eo tempore ex quo Præsbyteri Ordinem suscepit, omni Sabbatho votiuo Sacrificio Reginam cæli venerabatur, nec dubito quin præsentem in ipso mortis certamine eam salutauerit, nec temere factum crediderim, vt in hac voce AVE MARIA expirarit. Multa alia pietatis officia ab eo vsurpata, quæ hic paucis perstringam testimonio esse

706.
Intermor-
tuis voci-
bus Oratio-
nem Domi-
nicam reci-
tat, & in
verbis Ave
Maria, pla-
cidè mori-
tur.

esse possunt, quantopere ille Dei & proximi amore flagrauerit. Summum erat in eo vitæ ab omni illecebra carnali conseruandæ studium, omnes suspensiones turpitudinis, omnes familiaritates quæ statum eius non decerent vitabat, nullum unquam verbum ex ore eius prodijt, quod castas aures offenderet, quod uè ruborem mouere posset, si quid tale ab alijs diceretur, aures oculosq; auerteat, ut quantum à rerum turpitudine abesset, tantum se ab obscenitate verborum alienum ostenderet. Crebra ieiunia, castigationes spontaneæ corporis, aliaque ad domandam carnem pertinentia in usu habebat. Ieiunium Aduentus Domini solenne statumq; illi erat. Curâ pauperum gerere, Nosodochia Xenodochiaq; inuisere sæpissimè solebat, nec pecuniam modò sed spirituales etiam Eleemosinam largiebatur exhortando pauperes, ad ferendas æquo animo ægritudines, reliquasq; vitæ inopis molestias, incitando eos ad pietatis studium, perquirendo de statu eorum, de ratione victûs. In Eleemosinis largiendis, plus quam facultates suæ paterentur, sine vilo prorsus rei priuatæ respectu planè liberaliter profusus, dumq; eo nomine à domesticis admoneretur, Dominus prouidebit, respondebat. In quo genere quid aliquando illi acciderit Ecclesias Diocesis suæ perlustranti, paucis referam. In pago Cracouecio ditionis Alexandri Ducis Ostrogia, templum erat Catholicum quod idem Dux Græco Schismati addictus, in Ruthenum ritum transtulerat, sed

eo vita

707.

Puritatis
mirum in
tota vita stu-
dium.

708.

Pœnitentiæ
& mortifi-
cationis
cultor egre-
gius.

709.

Inopum pe-
culiaris cu-
ra & ratio.

800. *Insignia circa libertatem in pauperes quædam in eo exempla* eo vitâ functo vxor illius fæmina religiosissima iterum illud Catholicis restituerat, Romanæ religionis dato Sacerdote, is omnium rerum egens, cum quibus templum illud recens restitutum indigeret, Episcopo explicasset, ille non subducta ratione pecuniæ quantam tunc haberet, iubet numerare centum florenos, in subsidium Ecclesiæ impendendos. Dissuadenti fratri meo Mathia Lubienksi eo tempore Canonico Gnesnen. nunc Præposito Miechouien. qui & Cancellarius illius erat, & priuatas eius rationes tractabat, ostendentiq; quantum adhuc in perlustranda Diœcesi itineris & sumptuum faciendum esset, & quam exigua summa pecuniæ quadringenti erant circiter floreni, Episcopo superesset, ac proinde differri oportere petitionem Parochi, dum domum Episcopus rediret. Assensit ille quidem idque ægrè, cæterum comminatus est, breui euenturum, vt illum ipsum sui consilij pæniteret, dicto euentus respondit, nam sequenti nocte arculam, in qua & Episcopi & fratris mei pecunia erat fur abstulit. quod vt intellexit Episcopus, ne minimum quidem iactura rei permotus, nimiam tantum erogandi in pios vsus parsimoniam eo furto castigatam esse professus, vt quam primùm domo pecunia in subsidium Ecclesiæ promissa mitteretur, mandauit. Erga inimicos & inuidos beneuolentissimus, iniuriarum quarumcunq; patientissimus, non modò lædentibus non nocere, sed etiam humanitate & beneficijs eos sibi deuincire studebat. In grauissimis quibulq;
801. *Mira in eo mansuetudo & animi tranquillitas.*

quibusq; periculis singularem quandam animi tranquillitatem retinebat, vultusq; ipsa serenitate alijs metum demebat, illud vsurpans: Animus bonus in re mala dimidium mali, quod quantopere bina Regiæ Maiestatis in Sueciam profectio, & domestico ad Guzouium conflictu præstiterit, supra attigimus. Nulla re aduersa magnopere tristabatur, sinistri euentus nuncium pia illa oratione, Sit nomen Domini benedictum, excipere solitus. Inter priuata pietatis exercitia solenne illi erat, qualibet media nocte surgere ad confitendum nomini Domini, & nemine conscio in genua prouolui, ac deuotissime aliquot orationes quas pij viri eiaculatorias vocât, ex intimo cordis affectu ad Deum profundere. Quotidie totâ conuocatâ familiâ sacras Lithanias recitari curabat, vesperi & mane sacris meditationibus aliquantum temporis semper impendebat, religiosos cætus summo amore prosequabatur, è quibus Patres Carmelitanos excalceatos sanctissimi instituti homines ex Italia euocatos suâ operâ & impensa Cracouiæ collocauit, quos etiam factus Episcopus Vladislauiensis ad Ecclesiam suam Cathedralē adducere omnino constituerat, si quando post exantlatos labores animum releuare vellet, in aliquod Cænobium secedebat non vt otio tempus consumeret, sed vt pia de rebus diuinis cogitatione & sacra cum viris religiosis conuersatione se recrearet. Bina votiua sacrificia qualibet hebdomada,

802.

Pius erga
religiosos
ordines af-
fectus.

803.

Consuetudo
deuotionis

L

Feria

20 pietatis
illi exerci-
tia.

Feria Tertia de SS. Trinitate, Sabbatho vt dixi de
Beatissima Dei Genitrice, per se ipse deuotissime
peragebat, si quando aduersa valetudine impedire-
tur per alium sacerdotem (quod tamen raro acci-
dit) id fieri curabat, & quoad per negocia licuit
pro festis etiam diebus, festis verò omnibus Sacro-
sanctum Missæ sacrificium cum summa deuotione,
& lachrymarum profusione offerebat. Has omnes
pias deuotiones, ita longa exercitatione & continuo
vsu in consuetudinem adduxerat, vt quo minùs ijs
statis horis & temporibus vacaret, neq; summis dif-
ficultatibus, neq; negotiosi Magistratus curis, nec
deniq; angustia temporis prohiberi vnquam potue-
rit. Corpus illi firmum & ferendis laboribus ido-
neum, statura iuste quadrata, raro capillo vestita
genæ, vt propior imberbi esset. vox sonora, oratio
in qua magis inuentio & iudicium quàm eloquio e-
niteret, Senatoria prorsus, gravis, docta, & quæ
pondere sententiarum magis quàm verborum leno-
cinio commendata, in aures auditorum influeret.
Memoria excellenti pollebat, ita vt omnia quæ au-
disset legissetue retineret, itaq; sermo illius plenus
erat notitia antiquitatis, in causis cognoscendis ac-
cre & perspicax illius erat iudicium, non tamen te-
merarium vel arrogans, placide vt aliorum senten-
tias exquireret, & non nisi vltro citroq; explicatis
rationibus causam definirer. Gestis tot Magistrati-
bus, gratia etiam Regia florens, nullas reliquit o-
pes,

804.

Corporis
habitus &
animæ do-
tes.

pes, vix distracta etiam suppellectili eo mortuo. æsa-
 lienum solutum est, cum alias non indiligens rerum
 suarum haberetur, sed idem. abstinens, & ab omni
 illicito munere accipiendo alienus cum esset, priva-
 tasq; facultates, non eas quæ gerendis difficillimo
 Regis & Reipub, tempore Magistratibus sufficerent
 haberet, sumptu censum superante abundare non
 poterat, quotiescunq; tamen opus erat splendide &
 magnifice vel in excipiendis tractandisq; exteris ho-
 minibus, vel in obeundis negotijs in quibus digni-
 tatis Regiæ & magistratus quem sustinebat, ratio
 habenda erat, comparebat. Excessit. è vita III.
 Calend. Iulij. Anno à restaurata salute humana su-
 pra Millesimum Sexcentesium Nono, ætatis suæ
 Anno Quinquagesimo Sexto. Vladislaviæ in Ec-
 clesiæ Cathedralis sacello à Ioanne Tarnouio Ar-
 chiepiscopo Gnesnensi extructo & exornato se-
 pultus. Felicem illum dixerim morte sua, qui fun-
 ctus tot Magistratibus, gesta summa cum laude Re-
 pub. eaq; post Rocosianas seditiones pacatâ & pace
 florente, multa ea quæ mox subsecuta sunt mala,
 non viderit. Felix es Pstroconi, qui iam pietati tuæ
 debito frueris præmio, de nobis & patria, de qua
 semper bene mereri studueras, vel nunc etiam sol-
 licitus, nec enim ambigimus te cernere, cum in con-
 spectu illius sis, qui omnia videt & prævidet, qui-
 bus iactemur procellis, quanta amata à te patriæ
 immineant pericula, quibus Ecclesia Dei oppugne-

805.

Inter tot
 quas tuos
 magistra-
 tus, nullas
 concessit
 opes.

806.

In Vladisla-
 vien. Eccle-
 sia Episco-
 pali sepeli-
 tur.

cur machinis. Nos hæc quæ scripsimus, tuæ memo-
riæ dicamus sacramusque, erit. hoc quaecunque
meæ erga nomen tuum, obseruantia monu-
mentum, & grati acceptorumque à te
beneficiorum, memoris animi
non, vulgare, argu-
mentum.

I N D E X

Eorum quæ in utroque opere continentur.

Numerus verò appositus non paginam, sed margi-
nalem notam indicat.

A

A Pseudopoliticis extremum Religioni & Patriæ rimendum exi- tium	20.
<i>Ars Artium Cura Animarum.</i>	39.
<i>Abusus in eligendis Episcopis in Polonia vnde olim natus.</i>	54.
<i>Abusus idem hisce temporibus correctus.</i>	55.
<i>Aulicorum negotiorum experimenta.</i>	58.
<i>Ab obsequio munere & favore facilis in Simoniam lapsus.</i>	58.
<i>Aulica obsequia bono fine temperanda.</i>	58.
<i>Aulica obsequia reddunt Ecclesiasticos Senatoriæ dignitati idoneos</i>	59.
<i>Abusus percipiendi fructus duorum Episcopatum</i>	65.
<i>Animæ defectus per vitia corporis designantur</i>	67.
<i>Ambitiosorum vita indigna; mors infelix</i>	68.
<i>Andree Cardinalis Battorei Episcopi Varmien. infelix exitus</i>	74.
<i>Angelicam perfectionem Episcopis inesse debere</i>	79.

M

Alber-

INDEX.

<i>Albertus Iastrzembecius Episcopus Cracouien. & Posnanien.</i>	107.
<i>Animus impotens ira in Episcopo improbat</i>	115.
<i>Auaritia nota in Visitando cauenda</i>	121.
<i>Aliis quoque Nationibus visitatum Sacerdotes publicis consilijs primos adhibere</i>	132.
<i>Andreas de Boryszewice Gente Rosarum Archiepsc. Gnesnen.</i>	150.
<i>Archiepiscopo Carnouio accessit Psfroconius</i>	168.
<i>Aduentus secundus Regia Maiestatib. in Sueciam</i>	194.
<i>Aura mutationem frustra captant in curando Psfroconio Medici</i>	700.
<i>Ad vicinam mortem irepidat Psfroconius</i>	705.

B.

<i>Bulla Gregorii XIV. super Inquisitione de Vita designati</i>	
<i>Episcopi</i>	64.
<i>Buxeniorum domus de stirpe Rosarum profecta</i>	149.
<i>Buxeniorum domus vetustissima unde dicta</i>	149.
<i>Buxeniorum genti quis prior Psiroconiorum appellationem</i>	
<i>intulit</i>	152.
<i>Bernardo Macisioio Episcopo Luceorien. Secretarius Legationis</i>	
<i>ad Summ. Pontif. Psiroconius</i>	183.

C

<i>Contra Politicos pugna difficilis</i>	27.
<i>Collegium & Seminarium Calisien. Carnouius fundauit</i>	28.
<i>Cura animarum priuata Sanctitati præfertur</i>	39.
<i>Cura animarum etiam perfectionem Angelicam antecellit</i>	40.
<i>Canonica Episcoporum electio</i>	51
	<i>Clerici</i>

I N D E X

<i>Clerici Iuniores prius in Aula Episcoporum quam Regia formandi</i>	59.
<i>Carnconius Archiepisc. solers iuuentutis Ecclesiastica moderator</i>	60.
<i>Causæ excusantes Episcopum a non Residentia</i>	97.
<i>Concionandi munus proprium Episcopale</i>	99.
<i>Contra Senatum Ecclesiasticum pro decimarum exactione factiones</i>	116.
<i>Cum Principe quam prudenter agendum</i>	134.
<i>Contra ea quæ passim Ecclesiasticis in Polonia obiici solent</i>	141.
<i>Creslaus Kurosuanscius Episcopus Vladislauien. Gente Rosarum</i>	150.
<i>Carnkouii Episc. aula iuuentutis Polonæ in omni genere virtutis ac disciplina exercenda Palæstra</i>	165.
<i>Carnconius Pstroconii consilio partes Zborouianas deserit</i>	172.
<i>Carnconius ægre fert secessionem Pstroconii ad Aulam Regiam</i>	180.
<i>Comitate & agendi dextérité inuidiam æmulatorum superat</i>	185.
<i>Ceteris missionem petentibus Pstroconius Regi firmiter adhæret</i>	201.
<i>Cilicium quod die Consecrationis sumpsit per Triennium non depo- suit Pstroconius</i>	304.
<i>Clemens VIII. Pont. Max. controuersias Ordinis S. Dominici in Polonia & Russia componendas committit Pstroconio</i>	308.
<i>Cracouiam Regi occupandam Pstroconius persuasit</i>	500.
<i>Consilium Pstroconii de occupanda Cracouia Senatus approbat</i>	501.
<i>Cancellarii munus deponit Pstroconius</i>	603.
<i>Cathedram Vladislauien. ingrediendi morbus inualescit</i>	606.
<i>Curam valetudinis curæ animæ posthabet Pstroconius</i>	607.
<i>Consuetæ pietatis & deuotionis exercitia Pstroconii</i>	803.
<i>Corporis habitudo & animæ dotes Pstroconii.</i>	804.

I N D E X.

D

<i>Dissertationis de Episcopali munere exordium</i>	9.
<i>Digni in petitione Episcopatus quatenus excusantur</i>	11.
<i>Donationes Aulicæ per Ecclesiasticos suspectæ</i>	16.
<i>Dziergouius Archiepiscopus Gnesnen. in suos profusus</i>	110.
<i>Decimæ olim Vectigal Regium Episcopis donatæ</i>	124.
<i>Descripti ærogatiua olim inter Ecclesiasticum Statum & Duces Masouia contentio</i>	127.
<i>Decanatus Varsaviens. delatus Psiroconio</i>	182.
<i>Dicta primum in Senatu a Psiroconio sententia qualem illi existimacionem conciliauerit</i>	306.
<i>Die vitæ suprema ad Sacellum perducitur Missæ interest & SS. Eucharistiam sumit Psiroconius</i>	703.
<i>Diem obitus sui præsciuit Psiroconius.</i>	704.

E

<i>Episcopale munus quale & quantum</i>	1.
<i>Episcopi nominis notatio</i>	14.
<i>Episcopus in Ecclesia sua specularor</i>	14.
<i>Episcopus quasi Belli dux & miles fortissimus</i>	16.
<i>Episcopus nosse debet hostes</i>	17.
<i>Episcopi sunt Pastores</i>	33.
<i>Episcopalis Sanctitas & Sacrificii excellentia a D. Chrysostomo expensa</i>	42.
<i>Episcopi temere electi inuiciles & inepti sunt</i>	52.
<i>Episcopos futuros vocandi ratio</i>	53.
<i>Electio Canonica Episcoporum in Polonia in Regiam Nomina- cionem transiit.</i>	64.
	<i>Episcopus</i>

I N D E X.

<i>Episcopus quibus virtutibus clarere debeat</i>	78.
<i>Episcopus perfectionem professus</i>	78.
<i>Episcopus qualiter ad perfectionem obligatus</i>	80.
<i>Episcoporum potestas & prerogativa</i>	86.
<i>Episcopi solium altius in Ecclesia elevatum</i>	87.
<i>Episcoporum potestati plurimum iniquitas temporum derogavit</i>	88.
<i>Episcoporum Poloniae in Senatu excellens factum</i>	93.
<i>Episcopi diuino iure ad Residentiam teneri videntur</i>	94.
<i>Episcopi non residentes in Polonia non omnino damnandi</i>	95.
<i>Episcopum ad residentiam teneri rationibus declaratur</i>	96.
<i>Episcopi Residentis quae munia</i>	98.
<i>Episcopus quotidie sacris operari vel interesse debet</i>	98.
<i>Episcopo non ditandi consanguinei</i>	106.
<i>Episcopi pessimo exemplo suos ditant</i>	107.
<i>Episcopus in Polonia etiam Regni Senator</i>	122.
<i>Episcoporum antiquae prerogativae</i>	125.
<i>Episcoporum in primis esse iura Ecclesiae tueri</i>	141.
<i>Episcopi legibus iniquis contraire debent</i>	142.
<i>Episcopi & Senatoris dignitatem in Conuentibus Russiae grauiter ruietur Pstroconius</i>	305.
<i>Episcopatum Praemislien. ab iniuriis vindicat ac pristino splendori restituit Pstroconius.</i>	307.

F

<i>Functio Episcopalis Nouae legis in ornatu Pontificis antiquae legis adumbrata</i>	41.
<i>Fauor Regius in conferendo Episcopatu</i>	53.

Fridericus

I N D E X.

<i>Fridericus Casimiri III. Filius Episc. Cracouien. vita & morte inglorius</i>	73.
<i>Febri maligna corripitur Pstroconius</i>	702.

G

<i>Gusouiensis pugna</i>	29.
<i>Gemmarum Pontificalium mystica enarratio</i>	83.
<i>Gorcana domus Ecclesiasticis opibus aucta interitus</i>	109.
<i>Georgii Radiuili S. R. E. Cardinalis Episc. Cracouien. singu- laris in Visitanda Diœcesi opera</i>	103. ~~154.~~

H

<i>Hieronimi Rozdrzewski Episcopi Vladislauien. ex Vita inno- centia & Sanctitate nomen magnum apud omnes</i>	26.
<i>Hæresis morbus in Polonia facile curabilis</i>	38.
<i>Hieronymus Rozdrzewius ex Curia Pii V. Pont. Max. ad Au- lam ab Henrico Rege euocatus</i>	62.
<i>Homines manifeste improbos non dignatur Deus Episcopali vocatione</i>	66.
<i>Hieronymus de Buzenin supremus Regni Thesaurarius</i>	151.
<i>Hieronymus de Buzenin Castellanus Siradien.</i>	151.

I

<i>In Episcopatu plurimum sollicitudinis & periculi</i>	15.
<i>Ioan. Tarnouius Episcopus Vladislauien Ecclesiæ & Reipub. propugnator acerrimus</i>	27.
<i>Ingenia luuentutis Ecclesiastica qualiter ab Episcopis exercenda</i>	60.
	Ioan

I N D E X

Ioan. Vezyk apud Ioan. Tarnouium institutus	63.
Inquisitio in vitam Nominati Episcopi facienda	64.
Muscribus orti Natalibus raro idonei geren. Episcopatu	72.
Ioannis Lubranski Episc. Posnaniens. intemperies	92.
Ioan. Gruscinus Archiepiscopus Gnesnen. a fratribus quos di- tarat male tractatus	108.
Impetentia iracundia Ecclesiasticorum notatur	116. 117.
In Ecclesiastico Senatu aliqua desiderari ostenditur	133.
Ioan. Gruscinus Archiepiscopus Gnesnen. Gente Rosarum	150.
Ioan. Lascus Archiepiscopus Gnesnen. Korabita in familiam Rosarum adoptatus	150.
Ioannes Lascus in suos adoptatores quam gratus	150.
Ioan. de Buzenin Capitaneus Ostrzeszowskiensis	151.
Ioan. de Buzenin Pszokonski pro Patria res fortiter gesta	152.
Ioan. de Buzenin Pszokonski mors gloriosa	152.
Eiusdem posteritas Matthias & Zbigneus	152.
Ioan. Pszokonski Castellanus Konariens.	152.
Ioan. Pszokonski Matthias Episcopi Vladislauien. frater Castel- lanus Vielunensis	153.
Inter Carnouium Archiepiscopum Gnesnen. & Volscium Episco- pum Ploen. de retinendo apud se Pszokonio certamen	168.
Interregnum post mortem D. Stephani Regis Poloniae	173.
In Electione Noui Regis ad maxime ardua negotia a Carnouio adhibetur Pszokonius	175.
Ioan. Tarnouius ex Referendario Regni Vicecancellarius	184.
Insanos Suecorum contra Regiam Maiestatem conatus egregie retundit Tarnouius	189.
In Templi Cathedralis Pramislens. Violatores grauiter animad- uertit Pszokonius.	301.
	In delin-

I N D E X.

<i>In delinquentes benignus in semet seuerus Pstroconius</i>	304.
<i>Ioan. Tarnouii Archiepiscopi Gnesnen. supremus morbus</i>	309.
<i>Ioan. Tarnouius quæ ratione in Archiepiscopatum euectus</i>	309.
<i>Inter mortuis vocibus Orationem Dominicam recitat, & in ver- bis Ave Maria, placide moritur Pstroconius</i>	706.
<i>In opum peculiaris cura & ratio Pstroconio</i>	709.
<i>Insignia circa liberalitatem in pauperes exempla quædam in Pstroconio</i>	800.
<i>In tot Magistratibus quæstuosus nullas congeßit opes Pstroconius</i>	805.
<i>In Ecclesia Vladislauien. Episcopali sepultus Pstroconius</i>	806.

K

<i>Karnkouii Archiepiscopi egregia pietas & liberalitas</i>	22.
<i>Karnkouii cura Pastoralis & Doctrina</i>	24.
<i>Karnkouii dicendi iuris & auctoritas.</i>	25.

L

<i>Libri D. Chrisostomi de Sacerdotio Pstroconio per quam familiares</i>	127.
<i>Leges Politicorum contra immunitatem & dignitatem Ecclesia- sticam sub Sigismundo Augusto temeraria</i>	18.
<i>Laurentii Goslicii præclarum factum ex Premislien. in Posna- nien. Episcopatum transeuntis</i>	65.
<i>Libertas Episcoporum eximia in castigandis Principum delictis</i>	89.
<i>Libertas Episcopalis & Regni & Regno semper salutaris</i>	92.
<i>Lucas Gorcanus ex Palatino Posnanien. Episc. Vladislauien.</i>	109.
<i>Libertatis & auctoritatis Episcopalis recensentur assertores.</i>	129. 139.

I N D E X.

M

4.	Matthias & Stanislaus Lubienski eodem tempore Pofnanien. & Plocen. Episcopi	3.
9.	Matthias Pstrokonski quantus vir in Ecclesia & in Republica	4.
6.	Matthias Pstrokonski Cassandra Polonica dictus	5.
9.	Matthias Pstroconii studium Sacerdotio accomodatum & pietas insignis	6.
0.	Matthias & Stanislaus Lubienſci a Pstroconio ad domesticam institutionem ab Aula euocati	63.
5.	Muneris Episcopalis splendidum onus amplius expenditur	84.
6.	Munus Episcopale graphice depingitur	119.
	Miseri Principes apud quos vera ſilentur	131.
22.	Mors Pstroconii quam præſciuit valde pia	145.
4.	Matthias Pstrokonski ex Margaretha Tarnouia filii	152.
25.	Matthias Pstroconii Episc. Vladislauien. prodigiosa infantia	154.
	Matthias Pstroconius infans pene ſuffocatus matris voto vitæ reſtituitur	154.
	Idem Triennis in Fluuio ſubmerſus miraculoſe in ripam incolu- mis educitur	154.
7.	Eiuſdem Pueritiâ mater informat	155.
8.	Eiuſdem in Pueritiâ ſenilis morum grauitas	155.
	Eundem Buxenio Theſaurario Regni hæreſi deprauato ad edu- candum depoſcenti mater tradere renuit	156.
65.	Matthias a Scholis Triuialibus Cracoui am mittitur	157.
89.	Matthias Inoulodien. Præpoſituræ renunciat	158.
92.	Matthias e Scholis euocatus Ioan. Sieracouio Palatino Lanci- cien. ſuum probat in Latino ſermone profectum	159.
99.	Matthias Stillum laudat Carnconius Episc. Vladislauien.	189.
30.	N	Mira

I N D E X.

<i>Mira Dei circa Psiroconium viribus & pecunia deficientem Romæ providentia</i>	167.
<i>Mira dexteritate ab iniquis consiliis tumultuantes abducit Psiroconius</i>	174
<i>Magna cum invidia de eligendo Rege Polonia scatur consilio Psiroconii</i>	177.
<i>Magno ac constanti animo Tempia ac redditus eorum ab Hereticis re- cuperat Psiroconius</i>	302.
<i>Mors pia Cardinalis Maciejouii eiusque res in vita gesta</i>	601.
<i>Morbi causa & occasio Psiroconio</i>	609.
<i>Mira in Psiroconio mansuetudo & animi tranquillitas.</i>	801.

N

<i>Nominatus Episcopus nihil Iuris habet in bona Ecclesiastica ante Papæ confirmationem</i>	65.
<i>Notantur Episcopi magis ad rem suam quam ad curam Pastoralem attenti</i>	118.
<i>Nouo Regi a Carnconio obuiam mittitur Psiroconius</i>	178.
<i>Nullius ciuium extra pugnam fundendum sanguinem Consilium Psiroconii</i>	509.

O

<i>Obsequiorum Aulicorum Ecclesiasticis sedulitas importuna</i>	56.
<i>Onus animarum graue & periculosum esse exemplis demonstratur</i>	85.
<i>Opatoniense Oppidum a Monasterio Tinecen. quomodo ad Padnieuios deuenerit</i>	111.
<i>Optimi Senatoris in Reipubl. functione partes</i>	139.
<i>Oportuna Psiroconii ex hac vita migratio</i>	146.
<i>Opuscu-</i>	

I N D E X

<i>Obusculi presentis dedicatio</i>	147.
<i>Odium Regis cum Psiroconio commune.</i>	407.

P

<i>Petri Tylicki Episcopi Cracouien. de Psiroconio iudicium</i>	5.
<i>Psiroconii de Episcopatu sermo a Stanislao Lubienio scripto comprobensus</i>	8.
<i>Propositio de recte gerendo Episcopatu</i>	12.
<i>Partitio dicendorum</i>	13.
<i>Pseudopolitici hostes Ecclesie acerrimi</i>	18.
<i>Politicorum contra clerum impii semper conatus</i>	19.
<i>Pastoris munus difficile in charitate fundatum</i>	34.
<i>Pastor nisi cautus sit sibi met timere debet</i>	36.
<i>Psiroconii apud Aulam Regiam qualis vite ratio.</i>	50.
<i>Psiroconii ad Episcopatum promotio.</i>	51.
<i>Psiroconii ab exercitatione Carnkoui ad Aulam accessus.</i>	61.
<i>Per indignos ministros cultus diuinus vilescit</i>	66.
<i>Petri Gamrati ob solennes & largas Eleemosynas felicior post vitam li- centiosam exitus</i>	71.
<i>Petrus Gamratus Archiepiscopus Gnesnen. simul & Episcopus Cracouiensis.</i>	71.
<i>Parentum voluntate facti Ecclesiastici parum feliciter cedunt.</i>	73.
<i>Psiroconii optima vite consuetudo</i>	76.
<i>Propositionis de recte gerendo Episcopatu caput alterum</i>	77.
<i>Pastoris excellentia quanta esse debeat.</i>	79.
<i>Perfectionis Episcopalis typus in vestitu Pontificis antiquae legis ad- umbratus</i>	81.
<i>Perfectionis Episcopalis typus in Pontifice nostro I E S V Christo clarius expressus</i>	83.

I N D E X.

<i>Padnicuiorum familia prope extincta</i>	110.
<i>Petrus Myscouius Episcopus Cracouien. ditandis suis intentus</i>	112.
<i>Parochi cuiusdam de impudica consuetudine accusati impudentior excusatio.</i>	121.
<i>Pstroconius quomodo futura prædixisse intelligendus est.</i>	145.
<i>Poraius S. Adalberti Frater Gentis Rosarum Princeps.</i>	148.
<i>Petrus de Buzenin terræ Siradien. Iudex.</i>	151.
<i>Pstroconius cum Nepotibus Sieracouii in Germaniam ablegatur</i>	161.
<i>Pudicitia & Castitatis cultor diligens Pstroconius</i>	162.
<i>Pstroconius Cancellariæ Castren. Siradien. incumbit</i>	163.
<i>Pstroconius inter vitæ corruptæ sodales incorruptus</i>	163.
<i>Pstroconius Carncouio inter domesticos commendatur</i>	164.
<i>Pstroconius Carncouii impensis Romam proficiscitur</i>	166.
<i>Petri Volski Episcopi Plocen. egregia in Pstroconium ægrum liberalitas</i>	167.
<i>Pstroconio Canonicatus Gnesnensis & Præpositura Louiciensis defertur</i>	169.
<i>Pstroconius amulorum oppugnatur inuidia.</i>	171.
<i>Pstroconius ad factiosas procerum legatur Conuentiones</i>	174.
<i>Pstroconius potentissimis rationibus persuadet Carncouio deligendum in Regem Sigismundum Sueciæ Principem</i>	176.
<i>Pstroconii pietas & studium erga milites ex conflictu saucios & fame pressos.</i>	179.
<i>Pstroconius inter Regios Secretarios adoptatur</i>	180.
<i>Pstroconius a rebus in Legatione Austriaca prudenter gestis iterum Regi & Regina commendatus</i>	182.
<i>Pstroconius absens, Regens Cancellariæ designatur</i>	185.
<i>Partes Regias de sententia Pstroconii egregie tuetur Tarnouius</i>	187.

I N D E X.

<i>Pro dignitate & securitate Regiæ Maiestatis in Suecia solus cum Pstroconio maiore opera laborat Tarnouius.</i>	190.
<i>Poloni periclitantur in Suecia</i>	197.
<i>Pstroconii periculum in Suecia</i>	198.
<i>Pstroconii magnus & constans animus in periclitando</i>	199.
<i>Pstroconius ex Suecia reuersus Commentarios itineris Suetici ac rerum isthic gestarum per otium conficit</i>	202.
<i>Pstroconius ex Regis Commissione graues inter Archiepiscopum & Episcopum Vladislauensem controuersias componit</i>	203.
<i>Pstroconius qualem se Referendarium gesserit</i>	205.
<i>Pstroconius Gnesnen. Prepositus</i>	206.
<i>Pstroconius ut se ab Aula dimoueat Episcopatum Pramisien. frustra disuadentibus amicis acceptat</i>	207.
<i>Pstroconius a Carnconio Archiepiscopo Gnesn. consecratur.</i>	208.
<i>Pstroconius in Archidiœcesi officii Episcopalis rudimenta ponit</i>	209.
<i>Pstroconius Visitat vniuersam Diœcesim suam</i>	300.
<i>Pstroconii Episcopi circa egenos pietas.</i>	303.
<i>Pstroconius ViceCancellarius Regni renunciatus</i>	401.
<i>Pstroconii ViceCancellarii eximia in obeundo munere solertia</i>	402.
<i>Pstroconius suo candore frangit Cancellarium, eumque sibi ex infenso comparat amicum.</i>	403.
<i>Pstroconius ViceCancellarius mortuo Cancellario totam negotiorum molem subit.</i>	405.
<i>Pstroconius Cancellarius Regni renunciatus</i>	502.
<i>Pstroconii contra Rokoszanos sententia mitior</i>	503.
<i>Pstroconio authore in neminem rebellium scuitum</i>	508.
<i>Pax inter Regem ac Rokoszanos Pstroconio laborante</i>	600.

I N D E X.

<i>Pstroconio Episcopatus Vladislauien. delatus</i>	602.
<i>Prussiam Ducalem ex Regis ac Ordinum sententia inspicere & Cura- tori Fatui Principis ex Senatus consulto condiciones præscri- bere iussus</i>	604.
<i>Pstroconius morbo intercipitur</i>	605.
<i>Pstroconii mirum in tota vita puritatis studium</i>	707.
<i>Pstroconius pœnitentiæ & mortificationis cultor egregius</i>	708.
<i>Pstroconii pins erga Ordines religiosos affectus</i>	802.

Q

<i>Quales Episcopos Politicis opponi oporteat</i>	21. & 32.
<i>Quæ partes sint veri Pastoris & Episcopi</i>	35.
<i>Quæ mala Pastori a grege Christi propulsanda</i>	35.
<i>Qua prudentia Pastor morbos animæ in subditis curare debet</i>	37.
<i>Quid oneris rite ordinato Episcopo incumbat</i>	77.
<i>Quales se in functione Reipubl. olim præstabant Episcopi</i>	128.
<i>Quas ob causas ab aduersa parte Regi conflatum odium.</i>	65.

R

<i>Residere Episcopo minus est nisi munus Episcopale exerceatur</i>	95.
<i>Rokos Hungaricum nomen</i>	135.
<i>Regna & Imperia seditione perire</i>	136.
<i>Rokoszana seditionis descriptio</i>	136.
<i>Rosarum Gentilitii stemmatis in Polonia origo.</i>	148.
<i>Rosarum Gentis per diuersas familias propagatio</i>	149.
<i>Rosarum de scyrpe Buzentorum domus profecta</i>	149.
<i>Rosarum Gentis Viri illustres</i>	150.
	Repul-

I N D E X.

<i>Repulsam a Carnouio Pstroconius passus, postea receptus</i>	164.
<i>Res turbata inter Proceres Poloniae</i>	172.
<i>Regem nouum eleganti oratione salutat Pstroconius</i>	178.
<i>Regem nouum cum Carnouio Cracouiam deducit</i>	187.
<i>Roxdrazouio Episcopo Vladislauensi Austriacae legationis Comes Pstroconius</i>	181.
<i>Regiae nuptiae priores, motus in Regno caussa</i>	186.
<i>Regem in Suetiam abeuntem comitatur Pstroconius</i>	188.
<i>Regis ac Polonorum lata e Suecia discessio</i>	191.
<i>Res Sueciae turbulenta</i>	196.
<i>Res Poloniae prodita in Suecia</i>	200.
<i>Referendarius Regni creatus Pstroconius</i>	204.
<i>Rokoszii initia</i>	404.
<i>Regiam causam strenue tutatur Pstroconius</i>	408.
<i>Rokoszianorum Conuentibus obuiat Pstroconius</i>	409.
<i>Rokosziani pacis consiliis tractantur</i>	504.
<i>Rokosziani armis compescuntur</i>	505.
<i>Rokosziano in conflictu quid egerit Pstroconius</i>	507.
<i>Regi parata de Rokoszianis victoria</i>	507.
<i>Rokoszianorum caesorum & sauciorum Pstroconii cura</i>	507.
<i>Raciazii templum instaurari curat infirmus Pstroconius</i>	701.

S

<i>Sigismundi III. Regis Poloniae de Pstroconio iudicium</i>	5.
<i>Stanislai Zolkieuii R. P. Cancellarii de eodem sensus</i>	5.
<i>Sororem defunctam per quietem videt Pstroconius quae illi totam vitam seriem & super venturos honores mortemque prae dixit</i>	9.
<i>Sanctissimos quosque Episcopalem dignitatem declinasse</i>	10.

S. Nila-

I N D E X.

<i>S. Nilamon vitam amittere quam Episcopatum acceptare maluit</i>	10.
<i>Stanislaus Carnouius Archiepiscopus Gnesnen. Episc. norma</i>	22.
<i>Sedulitate Episcoporum haereses & schismata tollenda</i>	39.
<i>Sacerdotum dignitas ingens</i>	49.
<i>Sacerdotum admiranda potestas</i>	46.
<i>Sacerdotem qui despicit insanus est</i>	46.
<i>Sacerdotum honor</i>	47.
<i>Sacerdotum contemptores quanto scelere se obstringunt</i>	48.
<i>S. Chrysostomus indignum se censeat Episcopatu</i>	49.
<i>Sine vocatione Dei Episcopatum ambientium indignitas triplex</i>	67.
<i>Serzembosii post mortem apparitio</i>	71.
<i>Sandiuogii Canon. Gnesn. priuata Casimiri III. admonitio</i>	90.
<i>Sigis. Augustus obiurgationem Carnouii libens recepit</i>	91.
<i>Senatus in Polonia prius ex Episcopis quam ex secularibus</i>	123.
<i>Senatoria Episcopi dignitas in quo sita</i>	128.
<i>Spick de Buxenin Canonicus Gnesnen. Pstroconii patruus</i>	151.
<i>Sierakuius Palatinus Lenciciensis Pstroconii formator</i>	160.
<i>Sacerdotio praeditus quamquam vitam instituerit Pstroconius</i>	170.
<i>Similitates inter Tarnouium Archiepisc. & Cancellarium.</i>	309.

T

<i>Tarnouii Archiepiscopi Gnesnen. prematura mors praedicatur</i>	28.
<i>Typus Heliae sacrificantis</i>	43.
<i>Totius tractatus Epilogus</i>	143.
<i>Tarnouius motus Regni ex primis Regis Nuptiis natos consilio Pstroconii sedat</i>	186.
<i>Tarnouio ad Episcopatum Posnaniensem euecto secessionem ab Aula meditatur Pstroconius Praepositus Lanciciensis factus</i>	192.

Tarnouii-

I N D E X.

<i>Tarnouius Pstroconio Regem iterum in Sueciam comitari suadet</i>	193.
<i>Tempestate disiecta Polonorum classis & copia</i>	195.
<i>Tarnouius quanto apparatu Gnesn. ingressus</i>	309.
<i>Tarnouius Archiepiscopus moritur</i>	400.
<i>Tarnouii supremæ voluntatis Executor Pstroconius</i>	400.
<i>Testamento condito curam sui permittit Medicis Pstroconius</i>	608.

V

<i>Visitatio Diœcesis Chelmen. per Reuerendissimum D. Matthiam Lubienski primo biennio expedita</i>	2.
<i>Vocationis diuinæ in ambiendo Episcopatu singularis habenda ratio</i>	66.
<i>Vda Archiepiscopus Magdeburgensis seuerè punitus</i>	69.
<i>Vocari a D E O ad Episcopatum & non vocari qui differant</i>	75.
<i>Vladislao Jagelloni libertas Ecclesiastica non molesta</i>	89.
<i>Visitatio suæ Diœcesis cuique Episcopo omnino incumbit</i>	100.
<i>Visitatio vnde dicta & quid sit</i>	101.
<i>Visitatio Diœcesis quouis biennio facienda</i>	102.
<i>Visitatio biennalis in Polonia vix possibilis</i>	102.
<i>Visitatores seduli suarum Diœcesum in Polonia</i>	103.
<i>Visitanti Episcopo quid primum præ oculis habendum</i>	104.
<i>Visitanti Episcopo quæ vitæ ratio tenenda</i>	105.
<i>Vriel Gorcanus Episcopus Posnaniensis in suos liberalior</i>	109.
<i>Visitantis Episcopi familia qua morum probitate & modestia præstare debet.</i>	113.
<i>Visitantis Episcopi ldea</i>	114.
<i>Visitanti Episcopo in quos inquirendum</i>	120.
O	Vnde

I N D E X.

<i>Vnde tanta Episcopis in Senatu dicendi & Reges redarguendi libertas</i>	129.
<i>Varia de Senatu Ecclesiastico querella.</i>	135.

Z

<i>Zaniffa Curosuanscii Episcopi Cracouiensis laudabile exemplum</i>	701.
<i>Zbigneus Pszokonski & Barbara de Gaiewniki Pszroconii Episcopi Vladislauiensis progenitores</i>	153.
<i>Zolkeuium Pszroconius Regi commendat</i>	405.
<i>Zolkeuius Rokosz anorum partibus oppositus.</i>	405.

V A R S A V I Æ,

In Officinâ Ioannis Rosłowski, S. R. M. Typographi.
Anno Domini M. DC. XXX.

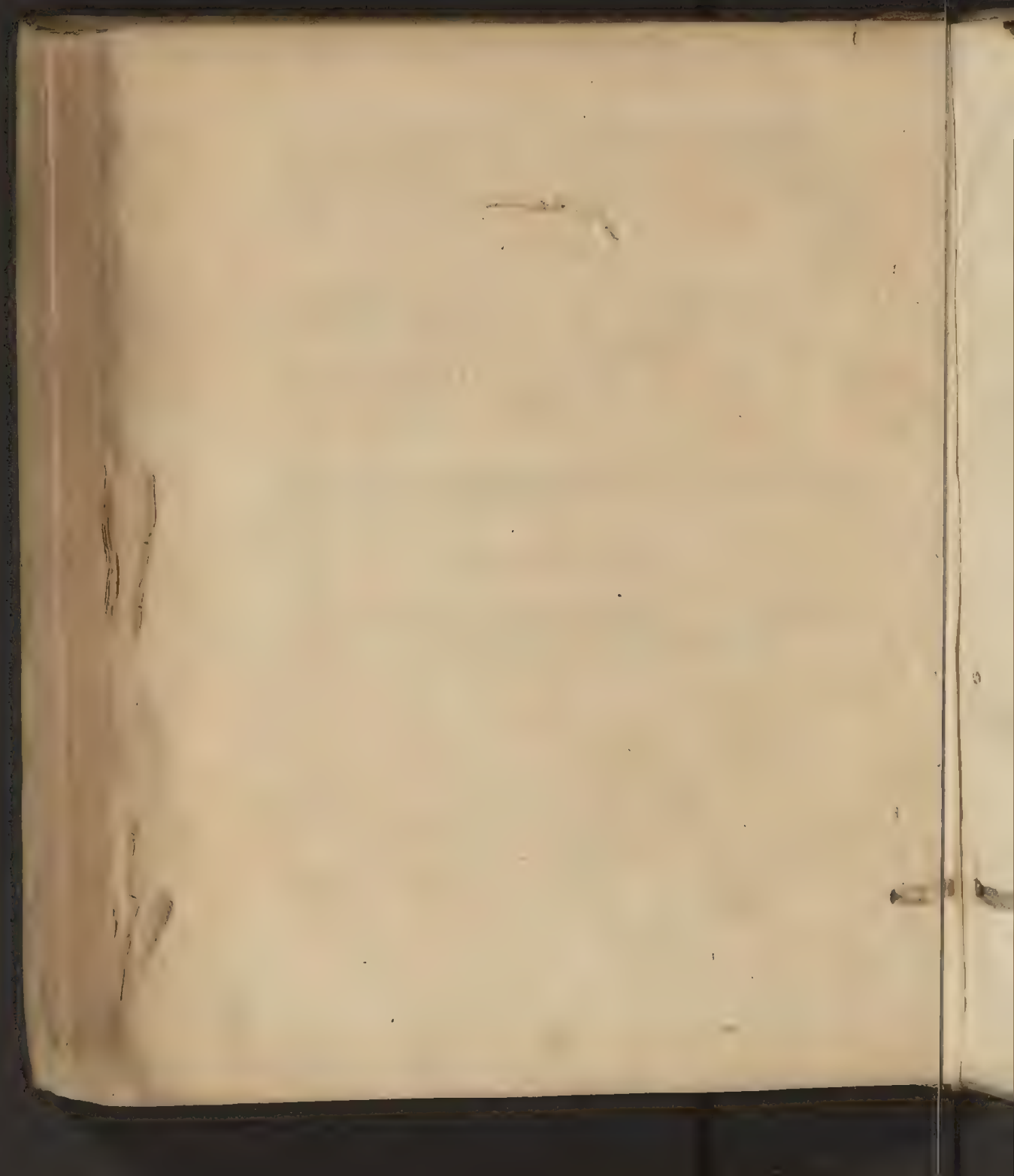
29.
35.

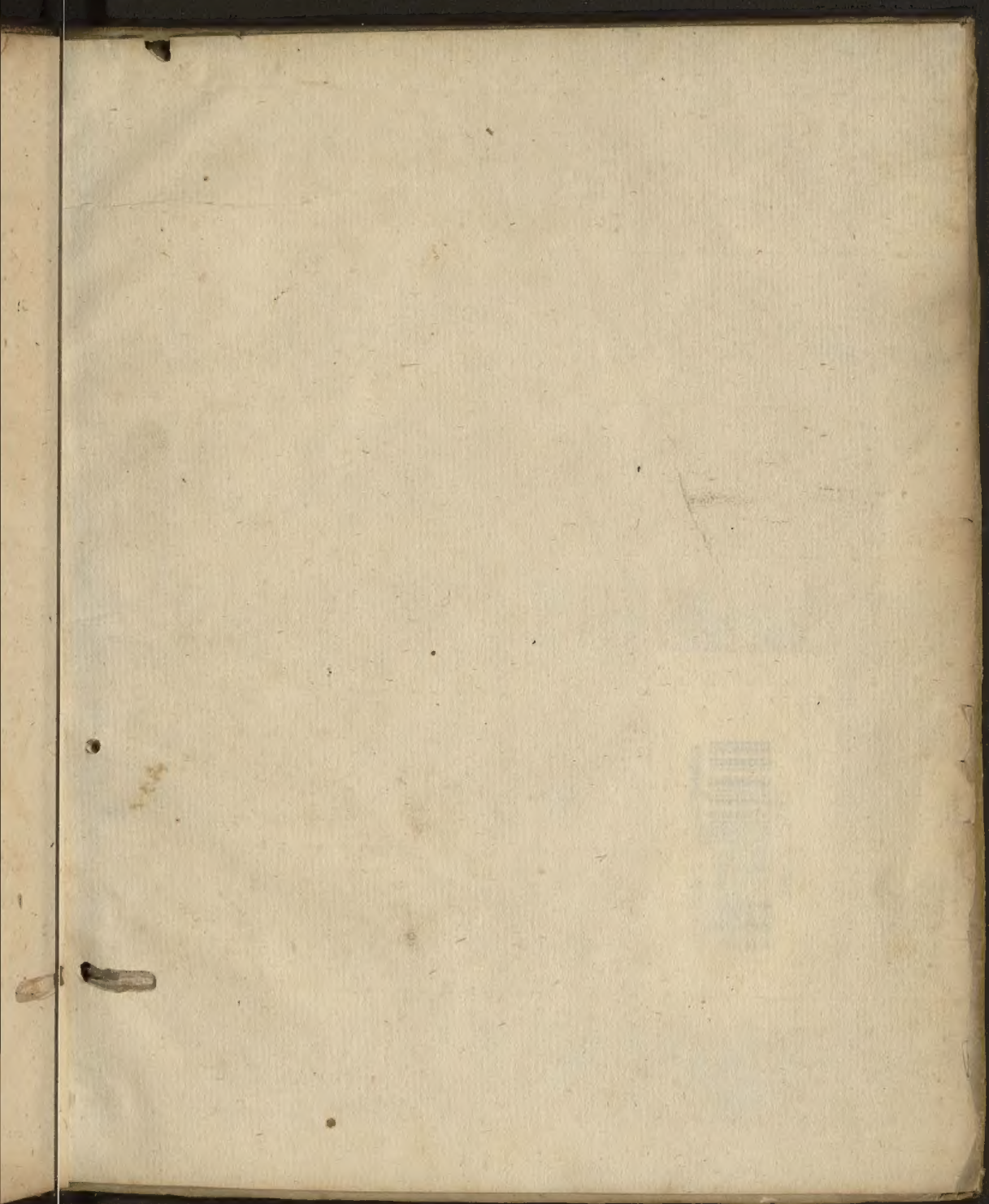
70.

53.
05.
05.

20

Biblioteka Jagiellońska

star0026782

